

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorost 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bermentetlen leveleket
nem fogadunk el.

az »ACHILLES« VELOCIPÉD- ES CSÓNÁK-EGYLET, az »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »BALATON-EGYLET«, a »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »BUDAPESTI KERÉKPAR-EGYLET«, a »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, a »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, a »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, az »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ES TORNA-EGYESÜLET«, a »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, a »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, a »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, a »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, a »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, a »KUNSENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ES VÍVÓ-EGYLET«, a »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, a »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »LÉVAI TORNA- ES VÍVÓ-EGYLET«, a »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, a »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, a »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, a »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, az »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, a »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, a »PECSI ATHLETIKAI CLUB«, a »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, a »POZSONYI TORNA-EGYLET«, a »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, a »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, a »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, a »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, a »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, a »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, a »SZÉKELY-ÚJVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, a TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET* S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPAR- (BICYCLE-) EGYESÜLET*.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Magyar Athletikai Club“ őszi versenye.

II.

Meg fogják e lapok tisztelt olvasói bocsítani, ha ismételve foglalkozom a club versenyével, s ha még pár észrevételt teszek annak programjára, de jogosult s így menthető is ezen már unalmasnak feltűnő érdeklődés, mert a mit a magyar atletikai club versenyére meg jegyzünk, az szól az ország minden sport-egyletének, s abból jó vagy rossz következtetéseit levonhatja minden érdekelt fél.

Elmondtam a mult alkalommal két fő észrevételemet, s hiszem, hogy ha e kettőben véleményemet követnék az egyletek, a testgyakorlatok ügye messze előbbre vitetnék; észrevételeim indokál eddig főképen a test-edzés fejlődhetésének könnyebb módját vettem, szándékom azonban jelenleg az, hogy azt sport szempontjából bíráljam meg.

Nemzetközi versenyek tarthatásának feltétele, hogy a versenyről ne csak az egylet tagjai, de azok is, honnét nemzetközi jellegének valóságát várhatjuk, a kellő időben értesülhessenek; nem tudjuk vajjon a versenypropozíciók közöltettek e legalább is egy angol, egy francia, s egy német jobban olvasott sportlapban, hanem az megbocsáthatatlan hiba, de jövőre elkerülendőnek véljük, ha már egyáltalában nem mondhatunk le a nemzetközieskedésről, hogy a propozíciók, mely október 16-ki versenyt hirdet, a versenynapot megelőzőleg csak két hóval tétesenek előbb közre, ily rövid idő alatt külföldről versenyzőt nem remélhetünk, ha figyelembe vesszük azt is, hogy még a külföldi lapokban való közzététel késedelmessége is levon pár napot, vagy hetet ez időből.

A futóversenyek távosságait elütőleg az eddigi versenyektől, több helyen egész szokatlanul, s az összehasonlíthatás lehetetlenné tételével megváltoztatta a club, nem nagy hiba, de mindenesetre veszít érdekességéből a magyar athleta viadal, ha annak haladásáról avagy hanyatlásáról a más népek versenyével való egybevetése után az érdeklődő közönség meg nem győződhetik.

Fel van véve részben a német torna-versenyeken dívó, összetett versenynem is. S ez a távolba és magasba való súlydobás. Nem említve a számítás komplikált nehézkességét, mely a gyorsaság és ezzel kapcsolatban a biztos számítás rovására megy, nem vagyok mellette semminemű összeházasításnak a versenynemeknél, legyen tisztán egy neme a sportnak egy időben (a versenyt előző rövid training-idő alatt), foglalkozzék csak egy versenynyel a tag, ezzel érhet el eredményt s vele dicsőséget. Az év többi idejében elég bőven kijuthat még, ha szorgalmas az athleta, az általános s egyenletes testfejlődés követelményeinek megfelelni.

Örömmel látjuk a programban az „ökölvívást“ ismét felvéve, nem tudjuk eléggé ajánlani a sport e nemét, hogy magyar ifjaink kultiválják. A puhára kitömött keztyük elveszik az ökölvívás drastikusságát, s megmarad a tisztán nemes sport, mely egyike s mondhatni legfőbbike azon gyakorlatoknak, mely az emberre edzőleg hat, kell jó tüdő, kar-, láb- s derékizom. jó szem, lélekjelenlét, gyorsaság, ügyesség, higgadtság, sokkal fokozottabb mérvben, mint a magyaroknál annyira kedvelt vívásnál.

Konstatálhatni vélem, hogy a program nem rossz

általában, lehet vele felette érdekes versenyt produkálni, csak egy kell hozzá, kellő számú versenyző; ezeket szervezni s fejleszteni már nem a sajtó dolga, hanem az egyleté, de leginkább a művezetőké. hiszszük is, hogy a club ez idén is elkövet mindent e célból, s egy valóban haladásról tanúskodó versenynek leszünk látói az ősszel, s megfelel az intéző elem azon ígéretének, melyet a közgyűlésnek tett, hogy az egyletet innét azon színvonalra emeli fel, honnét az utóbbi évek vizsálykodásai lerántották.

Adja az ég a viszontlátásra ősszel.

NAGY SÁNDOR.

A tornázás polgári leányiskolákban. *)

A női tornázásnak hazánkban ma még hasonlíthatatlanul több ellensége van, mint a mennyi barátja. Némely emberben a merev ellenszenv minden újítás iránt, másokban a reformeszmékkel szemben tanúsított közönyösség; jó nagy részben pedig előítélet képezi alapját e tárgytól való idegenkedésnek. Még a tanügyi férfiak közt is kevesen méltatják figyelemre eme fontos kérdést. Tanúsága ennek egyebek mellett az a jelenség, hogy a fővárosban, hol a dolog természetéhez képest minden jóra való újításnak mihamar számos híve akad, a közs. polgári leányiskolák közül, — ha nem csalódunk — mindössze 2 helyütt t. i. a II. és talán a VII. ker. polgári leányiskolákban kultiválják a tornázást és csak fakultative.

Ily viszonyok mellett meglepő újítás a vallás- és közoktatási miniszter úrnak ide vonatkozólag tanúsított határozott föllépése. Értjük a f. évi augusztus 12-én 29,000 sz. a. kelt rendeletét, melynek alapján a polgári leányiskolák számára kiadott új tanterv a testgyakorlást is rendes (kötelező) tantárgyul veszi föl, s ehhez mérten mind a célt, mind a tananyagot és óraszámot határozottan megjelöli. A tanfelügyelőségekhez intézett körrendelete**) már figyelmezteti is a felügyelő hatóságokat, hogy a testgyakorlás az állami polgári leányiskolákban ez új iskolai évben életbe léptetendő.

Az állami polgári leányiskolák tehát nem hurrizolják többé, még kevésbé hallgatják agyon a női tornázás kérdését, hanem az elébök szabott utasításhoz képest egyszerűen beiktatják a rendes tantárgyak sorába. Bizonyára az államilag segélyezett községi polgári leányiskolák is ugyanezt az eljárást fogják követni. Mi fővárosiak azonban e perczen még nem tudjuk magunkat tájékoztatni: vajjon nálunk a tornázás csak az illető isko-

lák testületeinek tetszésétől, felfogásától tétetik-e függővé, hogy egyáltalában fölvetessék-e, s ha igen: fakultatív vagy imperatív. Annál kevésbé lehetünk tisztában evvel a kérdéssel, mivel tudvalevő, hogy a fővárosnak az állami iskolákétól némileg eltérő tanterve volt s valószínűleg e kiváltságos helyzet habár némi változtatással, ezután is fenn fog tartatni. Tájékozatlanságunkat növeli továbbá az is, hogy a főv. polgári iskolaszék részéről mintegy 3 évvel ezelőtt a tananyag redukálására kiküldött bizottság munkálatával végrevalahára elkészült s javaslata valószínűleg legközelebb a polg. iskolaszék elé terjesztetik elfogadás végett s ez elaboratum — ha jól vagyunk értesülve — a tornát a polgári leányiskolákban, mint fakultatív tárgyat kívánja tekintetni. Pedig ha valami dologban, úgy bizonyára ebben kellene az állami és a főv. községi polgári leányiskolák tanterveinek egybehangzania.

Nézzük csak a dolgot közelebről!

Köztudomás szerint fővárosunk halandósági rovata a statisztikai adatok értelmében majdnem a legszomorúbb állapotokat jelzi kontinensünk valamennyi jelentékenyebb városa között; jóllehet helyrajzi fekvéséből kedvező életviszonyokra kellene következtetnünk. A bajok kútforrásának megjelöléséről orvosok hivatják gondoskodni s a javítási módok fölkeresése is az ő feladatuk. Nekünk mindössze annyi részünk jut ez utóbbi szerepből, a mennyit az ifjúság nevelésénél a hatóság által előnkbe szabott határokon belül megtehetünk és meg kell tennünk. Az úgynevezett iskolai egészségnevelés gyakorlati alkalmazása vár reánk. E tekintetben a testgyakorlat kiváló figyelmet érdemel, mind a fiúk, mind a leányok iskolai nevelését illetőleg. Hirneves orvosok, s nyomukban kiváló paedagogusok követelik, hogy a rendszeres tornázás a leányiskolákban kötelezővé tétessék. A nők élethivatását véve szemügyre, lehetetlen meg nem fontolnunk dr. Frank azon közönségesnek látszó, de a jövő nemzedék szempontjából kiváló jelentőségű mondását, hogy „a testileg elkényeztetett anyák élettereje elégtelen arra, hogy a szükséges táplálékot a méhgyümölcs számára biztosítsa“! Az orvosok nyílt vallomása szerint pedig a mai nők testi egészségi állapota valóban elszomorító. Az a sok mell- és egyéb baj rendszerint elégtelen mozgás, levegőtől való elzárkozás stb. következménye. Ez állítás igazságát dokumentálhatjuk, ha a falusi és városi nők egészségi állapota között párhuzamot vonunk. A falusi nők életvidorsága, szívós egészsége korántsem kényelmes, gondtalan életmódban leli magyarázatát, hanem a szabad levegő és a megszokott rendszeres testi munka jótekonny hatásában. Majdnem kizárólag e két tényezőnek kell tulajdonítanunk azt a meglepő jelenséget, hogy az ő orezáikon — sanyarú táplálkozás dacára is — rózsák nyílnak; holott a válogatott ételekben és italokban dúskáló városi hölgyek arczaik többnyire csak penészvirágok. Ha a vidéki polg. leányiskolák növendékei már lakóhelyük, életmódjuk viszonyainál fogva kevésbé vannak utalva, s az új tanterv értelmében mégis

*) A dr. Gööz József által jelesen szerkesztett „Polgári Iskola“ utolsó számából. Szerk.

**) A rendelet e pontja így hangzik: A leányok testi épységének megőrzése és fejlesztése érdekében új tantárgyakul felvettem a tantervbe az egészségnevelést és a testgyakorlatot. Amaz a IV. osztály tantárgyai közé soroztatott. A testgyakorlat pedig az alsó három osztály számára kötelezővé tétetett. Szerk.

köteleztetnek rendszeres tornázásra; mennyivel sürgetőbbben szükséges polg. leányiskoláiban rendes tantárgygyá tenni a testgyakorlatot.

A városi úgynevezett jobbmódú osztályhoz tartozó leánykák zsenge koruktól fogva csendesebb, nyugodtabb játékokra kényszerítettnek; később iskolai pályájuk folyamán híjával vannak a rendszeres testmozgásnak, mely rájuk nézve valóban jótétemény volna; serdülő éveikben meg a szigorúbb társadalmi szokások kényszerítő súlya alatt szenvednek, esenevészednek, a mennyiben ekkor már méginkább elvárják tőlök, hogy a lépést is minél finomabban, nesztelenebbül, mentől jobban aprózva tegyék. Ha ezekhez hozzágondoljuk a fűző átkos használatát, mely miatt némely hölgyecske dereka — Rousseauval szólva — darázs módjára van átszelve: valóban minden higgadtan gondolkozó embernek őszintén kívánnia kell, hogy a fővárosi leányiskolai növendékek is minél előbb rendszeres torna-oktatásban részesüljenek.

A kik a női tornának más okokból, talán éppen hiúságból ellenségei, gondolják meg, hogy a test rendszeres gyakorlása, erőinek kiképzése nemcsak hogy nem árt a női szépségnek; sőt ellenkezőleg annak egyik főforrása, mivel az aránytalanul nőtt vagy ferde állású test, úgyszintén a hanyag magatartás a szép fogalmával éppen nem fér össze. A fűző használata is eszélyesebbé válik majd, ha leánykánk tudják, hogy a tornatanítónő szeme függ rajtok, kinek figyelme erre is kiterjed.

Ezeknél fogva őszintén óhajtjuk, hogy a tornázás főv. közs. polgári leányiskolákban az állami tanterv értelmében (I. és II. osztályban heti 2—2, a III-ikban heti 1 órán át) már a folyó 1887/8-ik tanévben kötelező tantárgyként tekintessék. Arról aztán, hogy serdülő leánykákknál a testgyakorlás tanításával csak nők foglalkozhatnak, talán szólni is fölösleges.

A Segítség-album.

(Vége.)

Egy szerencsétlen vadászati nap.

Az 1883-ik évi május 12-ikét mindig emlékezetemben fogom tartani és valahányszor előttem róla beszélek, oda van az én jó kedvem az egész napra.

Már csak elmondom a szomorú esetet, ámbár ezt eddig ily uton még nem tettem, mert a dolog mégis csak kissé megszügyenítő vadászra nézve; no de mire nem kész az ember, midőn „Segítség“ a jelszó.

Tessék tehát meghallgatni. — A fenti napon reggeli 8 óra felé a siketfajd-vadászatról, a Lopusno-kunyhótól, hosszadalmas gyaloglás után a szintén gömörmegeyi murányi hegységben fekvő Hutta melletti vadászlaknál lankadtan és fáradtan érkeztem meg. Gyermekektől és kutyáktól körülvéve, Miksa sógorom és én csakhamar hozzáláltunk egyszerű reggelinkhez, mire az erdészeti személyzet által rendezett vaddisznó-vadászatra indultunk. Azt mondták, hogy a murányi úttól jobbra fekvő fiatal bükkfa-erdő nincsen messze. Veritékkel borított arczzal, a nap égető sugaraitól kintatva, végre egy órai roham-mars után elérkeztünk a vadászat helyére. Az első

hajtásban semmi sem mutatkozott; se baj! Vadász, mig türelmes léssz, a vadat fenyegeti vész! Tehát: a második hajtásnak indulj! — Ez volt a Hosszúrétől észak felé vezető völgyre lenyúló lejtőn.

Az előttünk elterülő, beljebb állítólag sűrűbb fiatal nyír- és vegyes bükkfa-erdő igen ritkás volt, mihez még az is járult, hogy az én állásom az erdő szélén a szántóföldek mellett vala, a hol egy tisztos földmivelő bizonyosan azon reményben, hogy ősszel majd egy kevés zabot arat, éppen vetett. Be tetszik látni, hogy magamban ezt gondolám: ugyan mit is látnál itt egyebet zabszemeket lopotgat egérenél! Azonban fájdalom, másképen lőn, mintsem gyánítottam. Az elmélet is gyakran csak szép szó marad!

Az agyagos talajban keletkezett vízmosság mellett állottam, mely oly kedvesen kínálkozó padot képezett, hogy a kísértésnek ellen nem állhattam és fáradtan — mint voltam — leültem, magam mentésére magamban mondogatván: most legalább igen jól el vagyok rejtve. Vadászomat magam mögé ültettem. A nap egyre bocsátgatta alá égető sugarait, kezdtem megéhezni. Úzzük el ezt a hivatlan vendéget és gyujtsunk hát reá! A szivar-nak is már vége lett és a hajtók még mindig semmiféle neszt nem hallatnak; a dolog már most unalmas kezd lenni, ábrándozunk tehát óriási vaddisznókról! Az ábrándozás kis szundikálásba megy át, csak néhány percze — kérem szépen — de az elég volt rettenetes „Pech“-em előidézésére. Puskámat t. i. a földhöz támasztva, magam mellé az árokba fektettem; de a mint ismét felébredve mindjárt feléje tekintek, csendesen fekvé látom. Úgy is megmaradhatz kényelmesen helyeden — gondolom magamban — de a mellett mégis vigyázok, miután a hajtók néhány kiáltása már hallatszik. Ismét eltelik egy kis idő, a midőn Kovarschik vadászom egyszerre kissé meg-ránt, mondván: erős medve — már közelg! — Nem akarok hinni fülemnek, annyira csodálkozom, de mégis igaz van vadászomnak; valóban, ni-ni itt egészen közel a szántóföldhöz, a tisztáson egy óriási medve a legsebe-sebb futásnak eredve, egyenesen felém tart. Felkelésről már most szó sem lehet, csendesen ülve kell maradnom, hogy a maczkó észre ne vegyen. A legnagyobb óvatossággal és kezemet az árokba tartva, nyulok puskám után, szerencsésen térdemre is hozom, de már most itt van a medve is, erős, majdnem egészen ősz bundájú vén bácsi. Ha a puskát gyorsan fölkapva nem lövök, még fel is dönt, mert nyilegyenest tart felém! Kölcsönös bámulás, midőn a puskát felkapom; báméskodó szem-meresztés Barna barátom részéről erre az árokból kibuvó emberfejre, rémületes és nyomorúságos érzet csekélységem részéről, a midőn a puska csövén a lövés helyett előtünik az óriási puskaszíj. Tessék már most elképzelni fatális helyzetemet! A medve közel van ugyan, de a lövés használása nélkül bizonyosan elhibázom; ha pedig csak megmozdulok, megfordul, — mit tevő legyek hát? Mivel ily közléről hibázni nem akarok — úgy sem hitte volna semmiféle vadász e világon e mentségemet — megkísérlem jobb kezemnek csak a hüvelykével azt a bolond szíjat letolni, a mely a csőre reá csúszott volt, midőn a puskát a földről felvettem. No persze! alig pillantotta meg a medve a tett mozdulatot, már is villámsebességgel megfordul és a leggyorsabb futásnak eredve, visszafelé menekül. Már most vagy-vagy! felugrom, lerántom a szíjat, figyelmesen célzok és elsütöm a puskát. A vad már első kapásra pompásan célba volt véve és a lövés nem ugyan fejének, hanem az ellenkező oldalon levő testrészt felé irányult, — de az „Express“ golyó azért mégis megteszi hatását. Barna bácsi szökése irányát megváltoztatja.

de lám, nem rogy össze, sőt, mi több, még gyorsabb futásnak eredve, sógorom között és köztem a csavargós úton átugrik, én tehát már csak messze távolra, a mögöttük lévő erdőbe lóhatok reá másodsor, fájdalom, eredmény nélkül. Majd megpukkadok mérgemben és sógoromat hívom, hogy „Pech“-emet elmondjam neki és legalább ekként könnyebbüljek meg egy kissé. Azzal vigasztal engem, hogy az első lövésre valószínűleg eltaláltam. Oda futok a lövés céljának helyére, keresem a vérvomot, azonban csak egy két hüvelyk vastag, szét-hasított fácskát találok, bizonyosan ez volt a medve életmentője, legalább úgy akarom reményleni. Az erdészek folytatják a keresést, de hiába; a medve el van hibázva, mindössze csak nagyon rájlesztettem.

Egy évvel később a szénégetők egy igen vén, teljesen ősz bundájú medvét ütöttek agyon. A méztolvaj nem volt képes magát fejszéik ellenében megvédeni. Az, már csak azért is, hogy „Pechem“ még nagyobb legyen, bizonyosan az én medvém volt.

Most pedig kérdelem: Hát nem szerencsétlen vadászati nap volt ez? Viszont azt tetszik tőlem kérdezni: vajjon én a puskaszíjat nem tettem-e azóta állandóan félre? mire ismét van szerencsém válaszolni: Semmi esetre sem! Tessék csak egyszer néhány óra hosszág a hegyek közt járni és ha nem is merülne fel annak szüksége, hogy a vajmi könnyen felgördülő különféle akadályokkal és nehézségekkel megküzdjünk: bizonyosan helyeselni fogják ebbeli eljárásomat. Vadász-üdv!

FÜLÖP SZÁSZ COBURG herczeg.

Az „Achilles Sport-Egylet“.

(Hivatalos.)

Az „Achilles Sport-Egylet“ 1887-iki őszi viadalai (1887 okt. 2-án), nevezési zárnappal 1887 szept. 2-án.

I. Gyaloglás. Távolság 3 klm. Nyílt verseny.

II. Vasparipa (bicycle) verseny. Táv. 1 klm. Zárt verseny.

III. Síkfutás. Táv. 2 ang. mrtf. (25³/₄ mp. belül teendő meg. Nyílt verseny.

IV. Akadály vasparipa (bicycle) verseny. Táv. 500 méter, 5 egy méter magas akadálylyal. Nyílt verseny.

V. Háromkerék (tricycle) verseny. Táv. 1000 m. Nyílt verseny.

VI. Nagy vasparipa verseny. Táv. 10 klm. Nyílt verseny.

VII. Küzdelem az „Achilles“ címért. Védő jász-apáthi Kaszás István, második vetélkedés. Velocipéd verseny 10 klm. távolságra; mindennemű gép indulhat. Nyílt verseny. Győztes az első vetélkedésben egyleti ezüst-éremet és tisztelet díjat, a második vetélkedésben pedig egyleti arany-éremet, pajzsot és „Achilles“ címet nyer. Második beérkező ezüst-éremmel, harmadik bronz-éremmel díjaztatik.

Minden versenynél az első ezüst-, a második bronz-éremet nyer. (Lásd az 1885 augusztus hó 23. propozíciókat.)

Az összes díjak csak akkor adatnak ki, ha legalább 4 versenyző indul, ellenkező esetben csak az első díjaztatik. A nevezések az „Achilles-Egylet“ titkárságához

Szabadkára intézendők. (Lásd az „A. E.“ 1885. okt. 3. propozícióit.)

Mindezen versenyeknél az „Achilles-Egylet“ általános és részletes versenyszabályai irányadók.

Minden e versenyre vonatkozó adatok a „Herkules“-ben mint az egylet hivatalos lapjában (Budapest IV. ker. Borz-utca 9. sz. 2. emelet közöltetnek.)

Kelt Szabadkán, 1887 aug. 1. az „Achilles-Egylet“ választmányi üléséből.

NAGYBUDAFAI VERMES LAJOS,
titkár.

Szabadkai népnepély. *)

Szabadkán augusztus 20-án a népnepély minden tekintetben jól sikerült. A közönség sokat várt és nem csalódott. Azok a nevek, melyek a nagy rendező bizottság tagjai között olvashatók voltak, feljogosították a közönséget arra, hogy várjon attól az ünnepélytől valamit, a mit ilyen férfiak rendeznek. A közönség úgy szólni kíván garanciát látott a rendezők nevében.

Magának az ünnepnek a legfölségesebb idő kedvezett. Verőfényes, felhőtlen égbolt borult a láthatára s levegőjéből kiszívódott az a forróság, mely máskor kiállhatlanná tette a város erdőbe való kirándulást.

A megnyitás d. u. 5 órakor minden czeremonia nélkül ment végbe. A kordonon kívül a tágas hosszú úton ekkor vette kezdetét a futó verseny, győztes lett Gönczöl István, díjul egy szivarpipát kapott. A távolugrásban Matkovich Miklós, ki csak egy próba ugrást tett magán passzióból és ugrott 5 m. 60 cm-ért, s ki jóval túlhaladta a többi versenyzőket, a díjat, 2 drb ezüst frtot nem akarván elvállalni, hanem a jótékony célra ajánlotta fel. Most következett a futó verseny a hordó akadálylyal: ürge egészséges fiúk csapatosan pályáztak a 2 ezüst forintért. Valóban érdekes volt végig nézni, hogy mily ügyességgel bújták át a hordókat, közülök Hevér Pál nyerte el a két ezüst forintot. Ezután a fenyő-mászás verseny következett. A kordonon kívül volt felállítva, a ki ennek tetejébe 10 perc alatt felmászik, 2 ezüst forintot nyer. Sokan próbálták ugyan, de csak Parfi Antalnak sikerült a díjat elnyerni. Most jött a vízívás verseny. A verseny abból állott, hogy két deczi vizet egy kortyra kellett kiinni. Csakhogy ez nem volt olyan könnyű dolog; sokan próbálták ugyan, hogy az ezüst serleget elnyerjék, de csak Hoffmann Sándornak sikerült. A nagyság versenynél többen jelentkeztek, de a kitűzött díjat Sógor Istvánnak ítélte oda a versenybizottság. A testsúly verseny is igen érdekes volt. Partecsi Misi (159 kiló), Csepella Károly (129 kiló) és Racsmány János (114 kiló), a díjat, egy szivarpipát, Partecsi Misi vitte el. Ezután következett a birkózás versenye, négy bajvívó jelentkezett s ezek közül Katona Árpád vágta

*) Mult számunkban rövid tudósítást közöltünk ugyan már ez ünnepélyről, de ez érdekes leírását a versenyeknek nem tartjuk feleslegesnek ismét adni.

földhöz a többi társait, díj egy tajt pipa volt. A zsákversenyben a két ezüst forint jutalomért sokan pályáztak. Nagy derűtséget keltettek a fiúk, a mint nyakig zsákba kötve előre ugrálva sorba buktak, néha 3—4 egymásfölé bukott. Elsőnek Mayer Géza érkezett be. Az ikerversenyben pedig Valihora István lett a győztes, díj két ezüst forint, és ezzel a külső versenyek be lettek fejezve.

Ezután a szépség verseny következett.

Este 7 órakor a vendéglő előtti térséget, a hol a szépség versenynek le kellett folynia, óriási emberár vette körül; zúgott, tolongott, forrongott ez a sokaság, mintegy méhkas. A versenybírók tagjai voltak: Varga Károly, Rintits Károly, Melkai György és bajsai Vojnich Lajos. A versenybírók az idősb bajsai Vojnich Máté földbirtokos által adományozott 1 drb aranyat: Aradszki Irénnek ítélte oda. A csárdás és kóló versenyben a díj: nőnek ezüst fülbevaló, férfinak ezüst óraláncz. Győztesek lettek a csárdásban: Karlovits Katicza és Bartus Mihály, kólóban pedig Szuvajcsits Paulina és Aradszki Lázár.

Nyolcz órakor megkezdődött a társas vacsora, vacsora után pedig a táncmulatság, hogy kivilágos-kivirradtig tánczoltak, azt talán felesleges is felemlíteni.

Tisztelettel

MATKOVICH MIKLÓS,

a szabadkai „Achilles“ club titkára.

Az emberboncztan rövid kivonata.

Tornászok számára.

A boncztan (anatomia) amaz ága a természetrajznak, mely kés segélyével ismerteti meg velünk a szerves test egyes részeit.

Közönségesen azonban boncztan neve alatt értjük ama tant, mely az emberi test egyes részeit alak és szerkezet szerint tárgyalja.

A boncztan elosztatik: a) Általános góresői, b) részleges vagy hús boncztanra, tájboncztanra.

A test alkrészei alakiak és vegyiek; mindkét nemű ismét közelebbi vagy összetett, és távolabbi vagy egyszerű.

A test alak alkrészei tömörek vagy folyékonyak; utóbbiak ismét cseppfolyosak és légneműek, melyek vagy szabadon vagy folyékony és tömör részekhez kötve fordulnak elő a testben.

1. A test tömör alkrészei mindig határozott alakkal, helyzettel és természettani tulajdonokkal birnak, és a testnek legcsekélyebb részét teszik ($\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$).

A tömör részek között ürök — helyürökkel, melyek vagy nyíltak vagy edény- vagy zártürök.

2. A test folyékony alkrészei majdnem $\frac{4}{5}$ -ét képezik a test súlyának és ezeknek legnagyobb része ismét víz, mely vagy szabadon fordul elő minden folyadékban és más anyagok csekély részével összekötve, áthatolja a tömör részeket, vagy pedig ezekhez van kötve, és így különböző mennyisége szerint határozza meg azok puha-

ságának, nyulékonyaság és hajthatóságának, színátlátszó- ság, nehézség és térfogatának különböző fokát.

3. A test légnemű alkrészei a) Egészen szabadon és nagyobb mennyiségben a nyílt ürökben. b) Mint légnemek a folyadékokban. c) Gőzök légneműekkel egyesülve ott, hol maguk a légnemek.

A boncztan egyes ágai: 1. Csonttan. 2. Szálagtan. 3. Izomtan. 4. Edénytan. 5. Idegtan. 6. Zsigertan.

A csontok kemény, tömör, száraz, sárgásfehér érzéketlen és a rothadásnak soká ellenálló nehéz testek, melyek egymással egy egészszé alkotva a csontvázat képezik.

Természettani sajátásaik által a testnek következő hasznot hajtják: 1. Ők képezik a test alapját és minden más szervnek támpontul szolgálnak. 2. Üröket alkotnak, melyekben az életre kiváló fontossággal bíró szervek védve fekszenek. 3. A szálagok által mozgathatólag egyesítve oly erőműveletet alkotnak, mely az izmok által különféleképp mozgatható. Alakjukra nézve fölosztatnak a csontok: hosszú, vastag és laposokra.

A csontok összeköttetése: 1. mozdulatlan, 2. mozgatható vagy izület. A mozdulatlan ismét: varrat, beékelés, porcizület és szálagizület.

A mozgatható egyesítés pedig: feszes izület, forgó izület, csukló izület és szabad izület.

A csontváz fölosztatik: fej-, törzs- és végtagokra, és áll 213 egyes csontból.

I. A fej.

A fej fölosztatik: koponya és arcra, szintúgy a 28 fejesont, koponya- és arczesontra.

Koponyacsontok mindazok, melyek az agyat fölvéő koponya ür képzéséhez járulnak (homlokcsont, oldal- vagy felsontok, alapcsont, halántékesontok).

Arccsontok (13 drb), melyek az érzék szervek elfogadására szolgáló üröket alkotják (felső állcsontok, inyesontok, járomcsont, orrcsont könyecsont állkapocs-csont stb.

II. A törzs.

A törzsen, melynek alapját a gerincoszlop képezi, és mely a mell-, has- és medenceürben a légzés-, vérkeringés-, emésztés-, húgy- és ivarszerveket tartalmazza, megkülönböztetjük: a nyaki, melli, hasi, és medencei részt (53 cs.). a) A gerincoszlop csontjai (26 drb) csigolyák (hét nyak, 12 mell és 5 ágyék), keresztcsont, farcsik csont. b) Mellkas csontjai (25 drb) szegycsont vagy mellcsont 12, bordák. c) A medence csontjai 2 drb névtelen csont, melyek mindegyike ifjúkorban 3 részből áll, t. i. a csíp-, ül- és farcsontból.

III. A végtagok.

A végtagok amaz a törzshöz kötött mozgatható részek, melyek egyedül mozgásra szánvák. Vannak felső végtagok vagy karok, melyek a váll-, fölkar-, alkar- és

kézcsontokból állnak, és alsó végtagok, melyek részei a czombkoncz, alszár és láb.

a) A felső végtag csontjai (34 drb), vállcsontok, a kulcsont, lapcsont, fölkarcsont, az előkarcsontjai, orsó, singsont; a kézcsontrajai (29 drb), a kéztő csontok, két középsont, új perczek, lencsecsontok.

b) Az alsó végtag csontjai (32 drb), czombcsont, alszár-csont, térdkalácscsont, sípcsont, szárkapocs, lábsont (28 drb), lábtőcsont, lábközépsont lábujjpereczek, lencsecsont. (Vége köv.)

A tornatanítás Magyarország iskoláiban.

El rovatumkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézetében, ezeknek évi „Értesítő“-i után.

A budapesti fővárosi IV. ker. községi nyilvános főreáliskolának Ney Ferencz igazgató szerkesztésében megjelent évi értesítője a következő adatokat adja a torna oktatásról. Az intézet 8 osztályában összesen 555 növendéket Keresztessy Sándor a nemzeti tornaegylet torna és vívó tanára vezette a testgyakorlati oktatásban. Tananyag volt:

a) Rendgyakorlatok. I—IV. osztály: Rendek, kettős rendek, kanyarodások rövid sorokkal; körképzés, ellenvonulás, csillagalakítás.

V—VIII. osztály: Kettős rendek alakítása, átalakítása járás közben is.

b) Szabadgyakorlatok. I—IV. osztály: Egyszerű és összetett tagszabadgyakorlatok, gyakran fabotokkal; a IV. osztály súlyzókkal is. — Futás egészen 5 perczig. — Birkózási gyakorlatok, főleg kötélhúzás. — Társas gyakorlatok ritkán.

V—VIII. osztály: Gyakran súlyzó- és vasbotokkal, többnyire rohamállásokban.

c) Szergyakorlatok. I—IV. osztály: Ugrások: különösen magas-, távol-, mélyugrás; rohamugrás, osztálytornázás módján. Szekrény- és kötélugrás az I. és II. osztályban sokszor; vegyes ugrások csak a IV. osztályban: hosszú kápás támán egyszerű felülések, átugrások. Nyujtón, vízszintes létrán: gyakorlatok függésben. Függészkedés, karrángás, összekötve lendülettel. — Rézsütos létrán: fel- és lemenés, átmenet egyik oldalról a másikra. — Mászás: alapmászás; I. és II. oszt. 1 póznán és kötél, III. és IV. oszt. 2 póznán és vándormászás. — Gyűrűhintán: ugrómagasságban, lóbálások, körzések; érintőmagasságban gyakorlatok, különösen alaphintázás. — Korlát: feszítőtámaszban; egyszerű, úgymint vetődési és kanyarlati kiugrások. — Lebegőfa és gerenda: egyszerű lebegőjárások; gyakorlatok támaszfekvésben.

V—III. osztály: Csapatornázás, erő és ügyesség szerinti beosztásban. Ugrások: magas- és távolugrás, sokszor mint verseny; mélyugrás függésből is; rohamugrás: lejtősen felállított deszkáról; összekötve nyújtógyakorlatokkal is. — Bak és ló: terpeszkedő ugrások vállmagasságig; alapátugrások oldalt és hosszában; VII. és VIII. oszt. rúgódesszkával is. — Rúdugrás csak előtornászórában. — Nyujtó: egyszerű felhúzóadások és felendülések a forgásokból: térdpercz, kelek. — Vízszintes létra: nehezebb kartartással; függeszkedések, karrángások, átmenet függésből támaszba. — Mászás: hosszú kötél mint kitaró, póznán kigyómászás. — Gyűrűhinta: különféle nemei a hintázásnak, e közben átfordulások is; hintaugrások. — Korlát: be- és kiugrá-

sok, gyakran hajlított támaszban; korlátugrások. — Kődobás: távolugrással is összekötve.

A budapesti főv. VIII. ker. községi nyilvános főreáliskola értesítőjét Felsman József igazgató szerkesztette, s abban a testgyakorlatokról az alábbiakat találjuk. Tanára volt Leimeter Sebő rendes tanár. A tanulók összes száma a nyolcz osztályban ez év végével 470 volt; a tananyag volt:

I. és II. osztály, hetenkint 2—2 óra. I. Rendgyakorlatok: A sor felállítása, igazodás és fedezés, fordulatok, menet lépésváltás, kanyarodás, rendekbe fejlődés, sorbontás, mellésorakozás, oldalsorban vonulások.

II. Szabadgyakorlatok: Alap-, lépő-, keresztzett- és guggoló állások; egyszerű és összetett egyenoldalú taggyakorlatok fabotokkal és rudakkal is; csukló-, fej- és törzsgyakorlatok; alap- és utánlépési járás; kitartó futás 5 perczig s versenyfutás 100 lépésre; birkózási és társas gyakorlatok s játék.

III. Szergyakorlatok: a) Magas- és távolugrás állásból előre, oldalt és hátra; irammal egy és páros lábbal elugorva, láb- és kargyakorlatokkal is összekötve. b) Az egy méternyi magasságra emelt rohamdeszkáról oldalugrások, fel- és lefutások, szökdelések, átugrás 3 lépéssel. c) Kötélugrás, átfutás és helyben szökdelés. d) Lovon, támaszba ugrások, feszítő felülések, leugrások. e) Nyujtón gyakorlatok tiszta és vegyes függésben. f) Rézsütos létrán fel- és lemenések, függeszkedés és gyakorlatok vegyes függésben. g) Vízszintes létrán függeszkedések, lendülések és gyakorlatok függőállásban. h) Mászás kötél és póznán, függésben láb- és törzsgyakorlatok. i) Gyűrűhintán lendülés, hintázás és átfordulások. j) Korlátton nyujtott karú támaszban támlázás, támaszcseré, ülések és ülécserék, kiugrások és gyakorlatok vegyes támaszban és függésben. k) Lebegőfán járások, átugrások és gyakorlatok fekvő támaszban.

III. és IV. osztály, hetenkint 2—2 óra. I. Rendgyakorlatok: Az előbbi osztály tananyaga, kettős rendekbe fejlődés, sorakozások, ellenvonulás.

II Szabadgyakorlatok: Az állásokból még a roham- és lebegőállást, térdelést, támaszfekvést. Már három elemi ugyanazon oldalú mozgásból összetett gyakorlatok is, könnyebb műjárások, szökdelések. Kitaró futás 10 perczig, versenyfutás 150 lépésre. Birkózási és társas gyakorlatok botok- és rudakkal.

III. Szergyakorlatok: a) A magas-, távol- és a rohamugrás, mint az előző osztályban, fokozva a távolságot és magasságot. b) Lengő kötél átfutás, átugrás, helyben szökdelés. c) Bakon az egyszerű felülések, ülécserék és mérsékelt magasságig a terpeszkedő átugrás. d) Lovon a lovagfelülések, vetődési felülés, egyszerű ülécserék, alapátugrások. e) Nyujtón térdfellendülés, kelepfelvetődés, átfordulások. f) Rézsütos létrán függeszkedés lendülettel is, vegyes támaszban támlázás. g) Vízszintes létrán gyakorlatok nyujtott és hajlított karral és függőállásban. h) Mászás póznán és kötél, függeszkedés, átfordulások. j) Korlátton ülécserék, kiugrások, függésben egyszerű átfordulások. k) Lebegőfán járások, átugrások.

V. és VI. osztály, hetenkint 2—2 óra. I. Rendgyakorlatok: A szakasz felállítása s egyebek felállításul a szabadgyakorlatokhoz.

II. Szabadgyakorlatok: Állások, ellenoldalú taggyakorlatok, súlyzó- és vasbotokkal is, birkózási és társas gyakorlatok, kitaró és gátversenyfutás.

III. Szergyakorlatok: a) Magas- és távolugrás deszka nélkül s súlyzókkal terhelten is, átugrás. b) Rohamdeszkán átugrások egy lépéssel. c) Bak- és lovon fel-

ülések, üléseserek, lábkörzések, átugrások. d) Nyujtón gyakorlatok lendüléssel, átfordulások, föl- és lelendülések, át- és elugrások. e) Rézsútós létrán gyakorlatok hajlított karú függésben és támaszfekvésben. f) Vízszintes létrán függeszkedek fordulattal és lendülettel. g) Mászás póznán, támlázva és lefüggésben, függeszkedek, kötélben is mászás és függeszkedek, mászó nyugvás. h) Gyűrűhintán átfordulások hintázás közben. i) Korlátan nyujtott karú támaszban, lendülettel támlázás és szökdelés, be- és kifeszítések, kiugrások, üléseserek; támaszfekvésben és hajlított karú támaszban támlázás, szökdelés; alkartámaszból felbillenés. j) Lebegőfán járáások, szabad fel- és átugrások.

VII. és VIII. osztály, hetenkint 2—2 óra. I. Rendgyakorlatok: Az eddig tanultak s alkalmas felállítások a szabadgyakorlatokhoz.

II. Szabadgyakorlatok: Összetett és ellenoldali szabadgyakorlatok vasbotokkal és súlyzókkal, birkózások, társas gyakorlatok, gátverseny és kitarató futás.

III. Szergyakorlatok: a) A magas- és távolugrás súlylyal terheltén is. b) Rohamdeszkáról mérczén való átugrás. c) Rúdugrás magasba és távolba. d) Bakon vívó és szabad átugrások. e) Lovon összetett és vívóugrások. f) Nyujtón fellendülés, feltolódás és felbillenés támaszba; átugrások. g) Rézsútós létrán szabad felmenés, támaszfekvésben, fejjel lefelé, támlázás. Vízszintes létrán gyakorlatok karhajlítás- és nyujtással. Macskamászás, függeszkedek le- és lebegő függésben. j) Gyűrűhintán átfordulások hintázás közben, hintaugrások, támaszban karhajlítás és nyujtás, hintázás. k) Korlátan gyakorlatok hajlított karú támaszban, kiugrások hajlított karú támaszon át, mérlegek. l) Súlyemelés és dobás.

A brassói m. kir. állami főreáliskolának Rombauer Emil kir. igazgató szerkesztése alatt megjelent értesítő szerint a tornáztatást az intézetben Méhely Lajos vezette. Tananyag volt az I. osztályban, heti 2 órában. Katonai és tornázó rendgyakorlatok, szabadgyakorlatok és szergyakorlatok.

Katonai rendgyakorlatok: állás, a sor felállítása, igazodás és fedezés, testfordulatok, menet előre, hátra lépésváltás, kanyarodás oldalsorban.

Tornázó rendgyakorlatok: sorbontás, mellé sorakozás, körképzés, járás és futás kör-, szög-, csiga- és kigyóvonásban. A rendgyakorlatok mindig az óra elején vétettek elő és 10—15 percig tartottak. A tornázó járógyakorlatok mindig Zsaskovszky indulójával kísértettek.

Szabadgyakorlatok: alapállás, lépő-, terpeszkedő- és guggoló állás. Karlendítés, karlökés minden irányban, törzshajlítás és forgatás, sark-, térd- és lábemelés. Kötélhúzás. A szabadgyakorlatok a rendgyakorlatok után következtek; tartamuk 10—15 perc. Kézi szerek fabotok.

Szergyakorlatok: a magas-, távol-, mély- és rohamugrás legegyszerűbb alakjai, egyszerű gyakorlatok: a nyujtón s korlátan, létrán, gyűrűhintán és a lovón; mászás rúdon s kötélben. A szergyakorlatok csak minden második órán kerültek sorra; tartamuk 30 perc. Szergyakorlat helyett minden második órán társasjáték folyt, nevezetesen körfutás, a kertész s a tolvaj, rókavadászat egy s két rókalyukkal stb.

A természetrajzi kirándulások alkalmával kitarató menet, futás, árokugrás és lapdázás gyakoroltattott.

A II. osztályban, heti 2 órában. Rend-, szabad- és szergyakorlatok, társas játékok, kirándulások; nagyjában ugyanaz, mint az I. osztályban, a következő kiegészítéssel:

Rendgyakorlatok: kanyarodás arczsorban is.

Szabadgyakorlatok: keresztezett állás; járás arczsorban; utánlépés járás, birkózás fellábon. Lelőés és feltolódás.

Szergyakorlatok; mint az első osztályban, szabályszerűbb kivitelben.

Kirándulások alkalmával gyakoroltattak: futás kettős rendekben, árok- és sövényugrás, lapdázás, versenyfutás.

Az V. osztályban. Átvett tananyag: Katonai rendgyakorlatok: A szakasz felállítása, arcz- és szárnyváltoztatás, húzóadás, rendek és kettős rendek alakítása, azok mozdulatai, fejlődés rendekből és kettős rendekből. Tornázó rendgyakorlatok: sorbontás, mellésorakozás, elé- és mögésorakozás, járás különféle vonalak szerint, ellenvonulás 8-as és 16-os sorokba, füzérek. Szabadgyakorlatok: vasbottal, súlyzóval és fabuzogánnyal ellenoldali mozdulatokkal. Szergyakorlatok: magas-, távol-, mély-, roham-, bak- és lóugrás, különféle lábtartással és testfordulatokkal, fabotokkal s 150 kgr. nehéz súlyzókkal. A nyujtó, gyűrűhinta- és korlát gyakorlatok különböző alakjai. Gyakorlatok a rézsútós és vízszintes létrán, körhintán, rúdon s kötélben. Kirándulások alkalmával kitarató menet, hegymászás s a természeti akadályok legyőzése gyakoroltattott.

A VI. osztályban, heti 2 órában. Az V. és VI. osztály tornatanítása közös órában tartatván, a tananyag s a tanítás menete ugyanaz volt, mint az V. osztályban.

K ü l ö n f é l é k .

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

„Magyar Velocipéd-Club“ Budapest.

(Hivatalos.)

Budapest. 1887 szeptember 5.

Tisztelt sporttárs úr!

Van szerencsénk Uraságotat értesíteni, hogy a „Magyar Velocipéd-Club“ f. é. szeptember hó 8-án Duna-földvárra rendez egyleti kirándulást, melyre a választmány Uraságotat ezennel meghívni bátorkodik.

Az egyleti élet fejlesztése és a kirándulás sikerülése érdekében felkérjük a tisztelt sporttárs urat, hogy minél nagyobb számban résztvenni szíveskedjenek.

Találkozás: 1/25 órakor reggel a pesti lánezhídfőnél.

Indulás: pontban 5 órakor.

A választmány nevében

KLEMM-MAYER A.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama	bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	„	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	„	4 „

Herkules-naptár.

- Szept. 4. Bécsi őszi velocipéd verseny. Nevez. zárnap aug. 29.
18. „Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
- Októb. 2. Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
- Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapesten.
23. W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedése útján valamennyi könyvárusnál:

- I. **A magyar labdajátékok könyve**, képekkel. Irta *Porzsolt Lajos*. . . . . 1 frt — kr.
- II. **A korcsolyázás kézikönyve**, számos rajzzal. Irta *Porzsolt Jenő*. . . . . 1 frt — kr.
- III. **Vitorlás kalandok**. Irta *Szalay Imre*, országgyűlési képviselő . . . . . — frt 50 kr.
- IV. **A sport-világból** Elbeszélések és versek illusztrálva. Irták: *Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzsolt Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János*. . . . . 1 frt — kr.
- V. **MontPELLIERTŐL Budapestig velocipéden** A szerző arezképével. Irta *Igali Sctoazar* . . . . . 1 frt — kr.
- VI. **A tornázás kézikönyve** A ministeri tanterv alapján népiskolák számára s egyszersmind kezdő tornászoknak magánhasználatul. Irta *Porzsolt Lajos*. (Hatvanegy képpel.) . . . . . 1 frt 20 kr.
- VII. **A testgyakorlati oktatás rendszere**. A testgyakorlati oktatásra vonatkozó törvények és rendeletek gyűjteményével. Irta *Porzsolt Kálmán*. (Képekkel.) . . . . . — frt 80 kr.
- VIII. **Tornakártyák**. Elemi és községi iskolák számára. Irta *Porzsolt Lajos* (képekkel) . . . . . 1 frt — kr.

PORZSOLT KÁLMÁN munkái:

- I. **A párbaj**. Színmű egy felvonásban. (Előadott a nemzeti színházban.) 1881. — frt 40 kr.
- II. **Szerencsétlen furulyások**. (Elbeszélések.) 1883. . . . . 1 frt 40 kr.
- III. **Viharos élet** (Elbeszélések.) 1886. 1 frt — kr.
- IV. **Sport és szerelem** (Elbeszélések.) Képekkel . . . . . 1 frt — kr.
- V. **Fürdői emlékek** (Elbeszélések.) Képekkel . . . . . 1 frt — kr.
- VI. **„Herkules“** testgyakorlati közlöny. Szerkesztik *Porzsolt Kálmán és Porzsolt Jenő*. I. évfolyam. 1884. . . . . 6 frt — kr.
- VII. **„Herkules“** testgyakorlati közlöny. Szerkesztik *Porzsolt Kálmán és Porzsolt Jenő*. II. évfolyam. 1885. . . . . 8 frt — kr.
- VIII. **„Herkules“** testgyakorlati közlöny. Szerkesztik *Porzsolt Kálmán és Porzsolt Jenő*. III. évfolyam. 1886. . . . . 8 frt — kr.
- IX. **A testgyakorlati oktatás rendszere** . . . . . — frt 80 kr.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, várczi-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikketek és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sport-

versenyekről: nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

Tartalom: A „Magyar Athletikai Club“ őszi versenye. Nagy Sándortól. — A tornázás polgári leányiskoláikban. — A Segítség-album. (Vége.) Fülöp Szász Coburg hercegtől. — Az „Achilles Sport-Egylet“. Matkovich Miklóstól. — Az emberboncztan rövid kivonata. — A tornatanítás Magyarország iskoláiban. — Különlélek.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmmentlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMARTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SALGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚDVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR-(BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A czirkuszi testgyakorlat.

A legmagasabb fokán az emberi testi erőt, ügyességet és a bátorságot a czirkusok porondján látjuk nyilvánulni, és így nagyon érdemes nemcsak sport, de általános emberi szempontból is az erőművészek mutatványait szemlélni.

Ma már ott vagyunk, hogy igen sok embernek kenyérkeresetévé vált a testgyakorlat, s hogy a közönség kedves szórakozásává az erőmutatványok. Csak azt kellene megállapítani, hogy vajjon társadalmunknak ezen fejlődése egészséges-e, vajjon az erőművészek mutatványai iránt tanúsított érdeklődésünk nem azonos-e a rómaiaknak a gladiatorok küzdelme iránt tanúsított érdeklődésével.

A két kérdésre nem lehet egyszerre felelni, mert nem egyenlő igazságos a vád, mely e kérdésekben rejlik. Igaz ugyanis, hogy társadalmunkban az érdeklődés a czirkuszi mutatványok iránt ezeknek veszélyességével nő, de ez érdeklődésben van emberies érzés is, és a szerencsétlenség és vér közönségünket nem izgatja, sőt rettent.

Azt keressük a czirkuszban, mi az emberi testben rejlik. Érdeklődünk a tökéletes testű emberek iránt. Igen ám, de a czirkuszban oly embereket is látunk, kik emberietlen mozgásokat végeznek e célra idomított testükkel. És társadalmunk ép érzéke az ily kigyóemberektől részben el is fordul, daczára, hogy az ilyenek azért rendszeren ép emberek.

A testgyakorlatok általánosodásával a czirkusok iránti érdeklődés folyton nő, jelölül annak, hogy maga

a czirkuszi multság nem valami kárhuzatos. Az azonban a baj, hogy maguk az erőművészek az egymásközi nagy versenyben abban igyekeznek tündökölni, hogy a legvakmerőbb mutatványokat végezzék. Ámde csak előtünk tűnnek fel a gyakorlatok oly veszélyeseknek, míg meg nem próbáltuk hosszú gyakorlat után megcsinálni. A czirkuszi szerencsétlenségeknek legtöbbször a bajt éppen a művészeknek türelmetlensége okozza, melynél fogva korán áll ki a közönség elé.

A mostani czirkuszt összehasonlítva a rómaival, éppen előnyösen tűnik fel a mi ízlésünk, mert tagadhatatlan, hogy igen sok szép és kellemes látványt nyújt egy mai czirkusz. Azt a törekvést is fel kell említenünk, mely a közönséget igyekszik a mutatvány veszélytelen-ségéről meggyőzni.

Általában a czirkusok nem tekinthetők másnak, mint a testi erő és ügyesség akadémiáinak, hol a közönség még sok jót is tanulhat. Mert mindenesetre buzdító lehet egy gyönyörűen fejlett test látása, mely az emberi erőt legmagasabb fokán tünteti fel.

Nem akarjuk állítani, hogy a színházi műelvezettel szemben a czirkuszi látványosságok kiállják a versenyt, de viszont az sem helyes, hogy nagyon alacsonyra becsüljük. Nagyon rossz dolog volna, ha azt tapasztalnánk, hogy nálunk a czirkusznak nincs közönsége, mert ez részben azt is jelentené, hogy a testgyakorlatoknak sincs. Ugyanis az már ismert tény, hogy a sportférfiak és a testgyakorlatot űző ifjak a leghívebb czirkuszlátogatók, kiknek száma nálunk még nagyon is csekély.

KOLESA JÁNOS.

A szegedi csolnakázó-egylet.

E lapok hasábjain nem először van szó egyletünk-ről; és ép ez volt az, mely tavaly azzal az ajánlattal lépett a társjegyletekhez, hogy hasonló kimutatások, helyesebben egyleteik belső életének ismertetésével tegyék lehetővé azt, hogy a „Herkules“ olvasói, valamint az érdekelt körök az országban létező evező-sport egyletekről tájékozva legyenek. Nem sok eredményre vezetett ez a propositio s még mindig bizonyos ismeretlen homály takarja el az érdeklődők elől a csolnak-egyletek belviszonyait.

Hogy a „Herkules“ hasábjait ismételten igénybe vesszük a szegedi csolnak-egylet dolgainak reprodukciójára, mentse ki azon körülmény, hogy az egyletnek annyi volt tagja, annyi barátja van országszerte, hogy ha azoknak a távolban magunkról értesítést adni kívánunk, lehetetlen más úton tenni azt, másrészt pedig indokolt az egyleti élet ismertetése csak azért is, mert alig van az országban régiebb és élénkebb hasonló egylet, mint a miénk.

Egyletünk 1871 óta áll fenn, és büszkén tekintünk egyletünk multjára is, e multhoz csatlakozik azon tény, hogy alig van vidék vagy sport-egylet, a hol és a melyben egy-egy volt szegedi regattista ne találkozni. Olyan volt ez az egylet a sportérdekeknek, akár csak a szegedi talaj a poétáknak, akárcsak a rekonstrukció a rendjelhajtóknak. Ápolta, nevelte és fejlesztette azt, és ugyanazt teszi ma is, dacára hogy egész élete veszteségekből áll, a mennyiben tagjai folytonos hullámszárnak vannak alávetve s úgyszólván évenként újabb és újabb gyakorlatlan erők kiképezésével kell fáradoznia és az így megy évről-évre; azon egynehány tag, ki hajlandó volna a sport továbbfejlesztésére, akadályozva van abban, a mennyiben az újonczok kiképzése a tavasszal és kora nyáron át folyton tart, ezzel tölteni idejét.

De viszont meg fordultak egyletünk körében a zürichi és budapesti társjegyletek kitűnő evezősei: Szöllősy Kálmán, Csernovits Agenor, Faur Kornél és Porzsolt testvérek; egymást követték az egyleti élet fokozásának előmozdításában, de sajnos egymást követték annak elhagyásában is, de működésök nyoma nem vészett el. A kezdetleges csolnakház helyébe a Stefánia rakpart alatt felépült a díszes új csolnakház öltözővel, fürdővel és díszes peronnal, a régi divatú Széchenyi-féle ladikokat finomabb sportladikok váltották fel, az egylet iránti érdeklődés fokozódott, csakhamar társadalmi tényezővé válván a város elitejében.

A sport az elmúlt utóbbi években annyira haladt, miszerint a 3 órai húzások a mindennapi dolgokhoz tartoztak; Zenta, Makó, Algyó, Kanizsa partlakói nem egyszer bámulták meg a szerintük különös fáradozást; levagy felfelé a Tiszán, a hőmpölygő Maroson 5—6 órán át folyton evezni nem okoz már nehézséget, skiffistáink napi útja 4000 méter lefelé, Csonka Ferencz egyletünk kitűnő igazgatója az' idén már több ízben megtette az

utat a nagy hírnévre vergődött „Kistiszai zsiliphez“ körülbelül 12,000 méter távolságra.

De hogy fogalmuk legyen a „Herkules“ olvasóinak az egylet belső életéről, álljanak itt az egyletnek XVI. évi közgyűlésén előadottak, mely közelebb folyt le. Dr. Nyilasi Pál elnök örömmel adta elő, miszerint az 1886. év folyamán a kirándulási könyv tanúsága szerint a vízisport az egylet körében rendkívüli élénken gyakoroltatott, s nemcsak az egyleti tagok egymásközi barátságos viszonyára, hanem a szegedi társadalmi élet egy jelentékeny körére is kedvező hatást gyakorolt, a mihez járult az is, hogy szerencsétlenség sem személyek, sem az egylet ladikállománya vagy csolnakházában nem fordult elő, jeleül a sportszabályok szigorú megtartásának.

Sajnálattal vette a közgyűlés tudomásul Scossa Dezső és Kisfaludy József buzgó sportembereinek a városbéli eltávozását és így az egyletből való kilépésüket, mert Scossa Dezsőben nemcsak a jeles sportkedvelőt, hanem kitűnő tollú jegyzőjét, tagtársai pedig a legjobb barátot veszítették el, Kisfaludy mint jeles skiffista tűnt fel. Ugyane közgyűlés határozata folytán az egylet ügyeinek ügybuzgó támogatása és a vízisport fejlesztése körül szerzett érdemeiknek elismerésül az egylet tiszteletbeli tagjává Scossa Dezsőt és Kisfaludy Józsefet megválasztotta, a tiszteletbeli tagságról szóló okmány elkészítésével Nagy Gyula ötödéves technikust bizta meg, kinek remek tollrajza mintegy fél méter négyszög kemény táblájú lapon a Tisza kanyargós fekvését ábrázolja Algyótól kezdve Gyáláig; a fűzesek tömkelegéből kimagaslik a porgányi gőzszivattyúház hatalmas kéménye, emlékéül az ott töltött kedves óráknak, mert a most oly nagy hírnévre vergődő porgányi zsilip építésénél foglalkozó Endre Antal mérnök igazi magyar vendégszeretetét többször igénybe vették az egy tourban felevező regattisták; a bal oldalán a képnek egy regattista áll, kezében egy evezővel, a közepén e díszokmányoknak következik a humorosan szerkesztett tagsági kinevezés, aláírva minden egyes tag által, valamint Szeged legbájosabb és a nemes sportot kedvelő fiatal hölgyei által, kik társas kirándulások alkalmával mint kormányosok szerepeltek.

A szegedi csolnakázó egyletnek van jelenleg 29 tagja és pedig: Apáthy Gyula, Bene Dezső, Csonka Ferencz, Endrényi Imre, Fonagy József, dr. Faragó Ödön, Gollorits László, Gaál Endre, dr. Hercz Gyula, Hevesy Kálmán, Kátay Gyula, Kaas János, Kalmár István, Lambay József, dr. Nyilasy Pál, dr. Hibay György, Nagy Géza, Rigó Endre, Szegeletty János, Szegheő Gyula, dr. Ujj József, Ujj János, Wagner Gusztáv, Weiner Miksa, dr. Weninger László, dr. Fekete István, Vajda Sándor, Weber János és dr. Rózsa Kálmán, ezenkívül van 14 pártoló tag:

Bokor Pál, Bodnár Imre, Csikos V. József, Duka Marczel kir. tanácsos, Houchard Ferencz, Kovács János, Fluck Dezső, Lustig Ferencz, dr. Lipkay Kálmán, Szeles Kálmán, Tóth Pál, Török Kálmán, dr. Perczel János és Járosi Sándor.

Tekintetbe véve e nemes sportot, valamint Szeged város 80,000-nyi lakosságát, csekélynek mondható a tagok száma, és így bizonyára nem csoda, ha a fent érintett veszteségek mellett még anyagi viszonyokkal is küzdő egyesület a házi versenyeken túl nem terjeszkedhet, a mihez nem csekély mérvben járul még az is, hogy a Tiszán más hasonló sport-egyesület nem lévén, ez által a versenyzést a közelben fel nem találjuk és így trainingra való inger sem létezik nálunk.

Mindazon által fordul elő évente ünnepélyeségek alkalmával privat verseny — vagy match-ek — 3000 méteres kanyarodott pályán, azon versenyek iránt mindig nagy az érdeklődés, s a tagok nemcsak a gyors, de a stilszerű strokokról is szép tanúságot tesznek.

Daczára hogy az egyesületnek bevétele 29 rendes tag évi tagság díjából pro 25 firt 725
14 pártoló . . . 5 . . . 70

összes bevétel 795 forintra teendő, melynek ellenében évi kiadás 7—800 forintot tesz ki, hogy egyesületünk a mai kor kívánalmainak megfelelőleg legyen felszerelve, ez év május hó 22-én tartott választmányi gyűlésen elhatározta miszerint a még ugyan jó karban lévő „Kincsem“ hatevezős külvillás és négyvezős külvillás „Ilona“ csolnakjait eladja és helyébe egy új négyvezős versenyladikot vásároland; így történt aztán, hogy „Kincsem“ Szolnokra, „Ilona“ pedig Titelbe került; az új csolnak William Jamestől (Nussdorf bei Wien) június hóban megérkezett és annak megkeresztelésére dr. Faragó Ödönné, Strobenz Gizella úrnő ő nagysága kéretett fel, a június hó 25-én nagy kirándulással egybekötve megtartatván, az új csolnak ő nagysága keresztnevével „Gizellára“ kereszteltetett.

Érdekes volt a keresztelés, mely a csolnakházban tartatott; két regattista karjára emelvén a keresztelendő, ő nagysága jobb kezében tartva egy üveg veres bort a szokásos beszédet elmondta: „Ezennel megkeresztellek Neptun nevében „Gizellára“, ajánlván tégedet oltalmába, hogy védjen meg minden balesettől, és hozz evdzőseidnek babért és diadalt“, és e beszéd közben leönté a csolnak bordáját egri veres borral. A regattisták a csolnakház jobb felében foglaltak állást, míg a vendégkoszorú, köztük Pálffy Margit és Ida, Mikosevits Mariska, Pajor Etel kisasszonyok, Szeles Kálmánné ő nagysága és több férfivendég lelkes eljében törtek ki; ezután megkezdődött a csolnakba szállás, az indulás felfelé történt, a Tiszán érdekes látványt nyújtott a csoportban haladó kis flotta, kirándulási hely a Marostó, a csolnakháztól mint egy 2500 méter távolságra, hol kedélyes lakoma következett, első felköszöntőt dr. Nyilasy Pál elnök mondotta, éltetvén a bájos keresztanyát, Fonagy József kifogyhatatlan humorával olvasott fel egy ódát, azután megmutatta, hogy a hegedűt sem kezeli rosszul, úgy felvillanyozta játékával az ügy is már víg társaságot, hogy alig-alig tudták abba hagyni a mulatozást, de beköszönvén az est, a szunyogkompánia pedig nyugodni akarván,

ugyancsak serkentettek bennünket az indulásra, hagyván arezunkon, karjaíkon és lábszáraíkon eléggé érezhető és látható nyomokat.

Hasonló kirándulások különben gyakoriak s a boszorkány-sziget vén fái is gyakran viszhanganak a szép gyermekajkak vidám kacajától, kísérve az egyenruhás regattisták dörgő hangjaitól.

De e víg egyesületi élet daczára bizonyos irigységgel tekintünk más fényesebb körülmények közt élő hasonló sport-egyesületekre, minő a temesvári, melynek 65 működő és 50 pártoló tagja van. Ott nem idegenkednek támogatni az ily egyesület törekvéseit a legmagasabb állású hivatalnokok, kereskedők, birtokosok sem. Szegeden még meg van az az abszurdum, a mit részben enyhít az a körülmény, hogy bennünket viszont Szeged város és környékének páratlan szépségű hölgyvilága kedvel.

De visszatérve „Gizella“ új csolnakunkra, hiszszük és reméljük, hogy a jövő évben diadalt fog szerezni evezőseinek; tájékozással más egyesületek részére tudatom még, hogy e csolnak négy evezővel 455 firta került.

Továbbá a szegedi csolnakázó-egyesület tisztikara következőkép alakult meg: elnök dr. Nyilasy Pál, igazgató Csonka Ferencz, jegyző Nagy Géza, gazda Lamboy József, pénztáros Wagner Gusztáv, egyesületi ügyész Kalmár István, orvos dr. Faragó Ödön, gyógyszerész Fonagy József stb.

NAGY GÉZA, egyl. jegyző.

Az emberboncztan rövid kivonata.

Tornászok számára.

(Vége.)

A fejen következő üröket különböztetünk: koponyáir, szeműr, orrűr, szájúr.

A gerincoszlop gyöngéden hullámszerűen görbült, a gerinczagi csatornát tartalmazza, s a nyak és ágyék részén igen mozgékony. Összeköttenek egymással a fejgyáma a fejjel, az ágyékesigolya a keresztcsonttal a hátcsigolyák, bordák.

Nyakcsigolyák teste kicsiny, csigolyáik igen tág, haránt nyújtványuk szélesek, hasadtak, csorgával és gerinczlikkel ellátvák. A törzsnyújtványok rövidek, hasadtak és kevésbé lefelé iramulvák.

A hátcsigolyák teste nagy és mindenik oldalán 2 félizlap, csak a 11-ik és 12-en egy, egész csigolyalik szűk és körképű, haránt nyújtványai hosszabbak, lefelé irányultak, tető cserépszerűleg egymást fődve tömpe dudorban végződnek.

Az ágyékcsigolyák teste legnagyobb, a tövisnyújtványok egyenesen hátfelé állnak és dagályos széllel végződnek.

A bordák. A mellkas mindenik oldalán 12 borda van hátul a gerincoszlopra, mellől egyrészen a mellcsontra támaszkodva.

A törzs ürei: Mellüreg képeztetik a 12 hátcsigolya, 24 borda és bordaporc és a szegycsont által

A hasürtől a rekeszizom által választatik el. Tartalma: a szív, tüdők, nagy edénytörzsek és különféle részek, melyek rajta keresztül mennek.

A mellür a bordák mozgásai által tágítható (belelégzésnél), szűkíthető (kilelégzés).

A hasür falai nagyjából izmok, csak a hátsó falán van az 5 ágyékesigolya és a felső fal a rekeszen kívül még részben az albordák által képeztetik. Alá-felé a hasür a medenceürrrel közlekedik. Tartalma az emésztési szervek, a vesék, továbbá nevezetes edények és idegek.

Medenceür fekszik a törzs legalsó részén, képeztetik: hátsófala a kereszt- és farsíkcsont által, oldal- és mellsőfala a névtelen csontok által. Fölösztatik nagy és kis medenczéire. A férfi és női medenczék nagyon különbözök, tartalma a belső nemző részek, a húgyhólyag, néhány vékony bél, a végbél, végre nagy edények és idegek.

A felső végtagok csontjai: 1. Vállcsontok, a lapcsont alakja lapos, háromszögű, összeköttetik a kulcsonttal és fölkarcsonttal.

A kulcsont: alakja homor, lapos S formán hajolt, összeköttetik a szegycsonttal, az első bordával és a lapoczkával, részei test és 2 vég.

Fölkarcsont: alakja hegerszerű, részei test, felső és alsó vég; összeköttetik a lapcsonttal és az alkarral. Az előkar csontjai a singcsont, alakja hengereszerű, fölül vastag, alul vékony, részei: test, felső és alsó vég; összeköttetik: a felkarcsont könyöknyújtványának görgőjével az orsóval és a kéztővel. Orsócsont alakja hengerded, fölül vékony gombszerű, alul vastagabb részei; test, alsó és felső vég. Összeköttetik: a felkarcsont könyöknyújtványának fejes emelkedésével, a singcsonttal és kéztővel.

A kéz csontjai. A kéztő csontjai sz. 8, melyekből 4-en egy felső és 4-en egy alsó sorban vannak elhelyezve. Kézközépcsontok, öt egymás mellett fekvő hengeres csont, melyek mindegyike összeköttetésben áll a kéztővel, egymásközt és az ujjakkal. A hüvelyket kivéve minden ujjnak van 3 perze.

Az alsó végtag csontjai. 1. Czombcsont, alakja megduzzadt végű hengeres csont, részei test, felső és alsó vég, összeköttetik az izvápával és az alszárcsontokkal. 2. Az alszárcsontjai: a sípcsont, alakja hosszú háromoldalú, hasángos, részei: test, felső és alsó vég, összeköttetik a czombcsonttal, a szárkapocscsal, a térdkalácsal és a lábbal. Szárkapocs, alakja hosszú, vékony és négyszögűen hasángos, részei: test, felső és alsó vég; összeköttetik a czombcsonttal, a sípcsonttal és lábbal.

Térdkalács, alakja lapos, gömbölyded szívalakú, összeköttetik a czomb és sípcsonttal.

Lábcsontok, lábtőcsontok (7), összeköttetnek az alszárral egymásközt és a lábközépcsontokkal. Lábközépcsontok (5), összeköttetnek a lábtővek egymással, végre a lábujjakkal. Lábujjcsont. Az első vagy öreg újj kivételével minden újj 3 percz, melyek közül az első legnagyobb, a 3-ik vagy körömperez a legkisebb.

A porcok merő, száraz, kemény, sima, igen ruganyos és hajlítható testek; kékes-sárgás vagy vörös-fehér színűek, melyek vékony lemezekben áttetszők; véredényekkel épen nem bírnak, sőt még idegeik sem láthatók. Némely porc az egész életen át porcszerű marad (állandó), mások megcsontosodnak (műlékony csontosodó).

A porcok haszna: 1. Alapgyanánt oly részeknek szolgálnak, melyek bizonyos alakkal bírnak és melyeknek sohasem szabad összeesniök, de e mellett kell, hogy hajlíthatósággal bírjanak és átmérőjükben változást szenvedhessenek. 2. Az egymással érintkező csontok közötti surlódást vagy nyomást kevesbítik, a két csontnak egymással érintkező felszínét vékony rétegben bevonván, vagy vékony lemezalakjában azok közé helyezve lévén. 3. A csontoknak alapul szolgálnak.

A csontkötők vagy szálagok inrostokból szőtt nyálábok vagy hártványok, melyek csontokat és porcokat egymással mozgathatólag vagy mozgathatatlanul összekötvék, és mely nyálábok végei a csontok csonthártyájába mennek át. Természettani sajátásai következők: kékesek vagy sárgás-fehérek, fénylők, igen tömöttek, de hajlíthatók, nyújthatóság és ruganyosság nélküliek.

Élettani sajátásai: igen finom és kevés véredénnyel bírnak és látszólag ideg nélküliek és e miatt érzetlenek és izgékonnyalanok, nem mutatnak világos életűneteket és táplálkozásuk csak lassan történik. Két neme a szálagoknak a rostos tollszálagok, nyálábos szálagok.

Izmok neve alatt értjük az állati szervezet tevélegesen mozgó szerveit, ezek tömöttek, lágy, nedves, vörös anyagból álló testek, mely anyag húsnak neveztetik. Ez anyag nagyjából sajátos, rostos, összehúzóköny szövetből: izomszövet, azután zsír, sejtszövet, inrostok és sok véredény meg idegből áll.

Az izmok adják meg egyúttal a testnek alakját, több ürnek falait segítik képezni, végre edény- és idegtörzseknek, melyek közöttük fekszenek, védszerűen szolgálnak a sértések ellen.

Az izomszövet áll: finom, puha, sárgás és vörös rostokból. Ezek az izomrostok, melyek hajszál vastagok. Többnyire 4—5 vagy több oldalú domború élű husáng alakúak. Minden ily szabad szemmel megkülönböztethető rost ismét több csak görcső alatt látható finomabb egyközűleg egymás mellett fekvő rostocskákból áll, melyek görcső alatt ismét vagy haránt csíku vagy sima izomrostokat mutatnak.

Az izomszövet tulajdonai: 1. Természettaniak: az izomszövet rostjai igen puhák, halál után igen könnyen szakíthatók, életben nehezen. Nyulékonyak, ruganyosak. Az életben feszültek, pirosak, melyek a kor, nem, testalkat, egészségi állapot és az izom használási módja szerint változnak. Nem függ az edényekben foglalt vértől, hanem lényeges sajátása az izomszövetnek

és az izomrostokat átható mintegy hozzájuk kötött és általuk áthasonított folyadéktól függ.

Élettaniak: az izomrostok erőművi sértések iránt nem igen érzékenyek, de bírnak mindamellett igen is közérzettel; elő ősz hízekonyság, mely nem egyéb mint alakuk és összetételüktől függő ama sajátság, hogy mindennemű ingerek által hosszuk szerinti összehuzódásra bírhatók, miért is e sajátságuk izomingerlékenység vagy izomerőnek mondatik.

Az akaratlagos izmok az élet folytán kiválólag az akarat befolyásának következtében biratnak összehuzódásra. A nem akaratlagos izmok pedig az érzidegek ingere és a vér által. Mindkét nemű izmok bőven elvannak látva véredények és idegekkel.

A nem akaratlagos izmok a tengelet vagy szerves élet izmai csak az izomrendszer képezését teszik. Csak a mell- és hasürben fekvő képező és elválasztó szervekben fordulnak elő, melyeknek szűkítésére és tágítására és megrövidítésére szolgálnak. Izomhártya alakjában más két hártya (savós- és takhártya közt fekszenek és sehol esonthoz nem érnek) függesztvék, vagy üres szerveket (szívméh) alkotnak. Rostjaik és nyalábjaik rövidék, ág- vagy villaszerűen hasadtak, egymással összeszővék, kevés sejtszövettel bírnak, egymásfölött fekvő különböző befolyású rostokból álló rétegeket képeznek. Halványpirosak, a szív kivételével. Nem bírnak inak és ellenhatású izmokkal. Kiválólag az együttérzideg befolyása alatt állnak.

Az akaratlagos izmok. Az állatéleti hársentesikós vagy akaratlagos izmok az izomrendszer és az emberi test legnagyobb részét teszik. Kiválólag a test környi részén, főleg a végtagokon fordulnak elő, és előkelően a helyváltoztatás, beszéd és érzékszerveknek szolgálnak. Tömör testeket képeznek, melyek két végükkel két egymástól bizonyos tekintetben különböző mozgatható részekhez többnyire csontokhoz erősítvék; egymás mellett egyközűleg fekvő egy és ugyanazon irányt követő rostokból állnak, színük sötét-piros.

Legtöbbnyire inban végződnek és majdnem mind bírnak ellenhatású izmokkal; az agy és gerinczagi idegek befolyása alatt állnak.

1. Az ellenhatású izmok, melyek egymással ellentett pontokon megtapadván, ellenkező hatást idéznek elő (p. o. hajlítók és feszítők). 2. Együttműködő izmok, melyek egyszóval egy és ugyanazon cél elérésére működnek. 3. Hajlítók és feszítők, melyek a részeket hosszirányban egymáshoz közelebb hozzák vagy egymástól eltávolítják. 4. Forgató izmok, vagy saját tengelyük vagy egy másik rész körül félkörben forognak és vagy befelé (horintók) vagy kifelé hajlítók.

A nem akaratlagos izmok alaka: 1. üres, hol egymást keresztező rostokból álló rétegeket képeznek és ürök tartalmának keverését célozzák; 2. gyűrűs, melyek egy gyűrű szeletét képezik, valamely

esőfalában és a csőtartalmának rögtöni kihajtására szolgálnak; 3. hosszú izmok, ezek valamely cső hosszában nyulnak el, melyek tartalmát lassan tovább indítják.

ADORJÁN BERTALAN.

A tornászat dióhéjban.

A tornászat rendes testgyakorlat (vagyis mozgás). Egyes ágai: a nevelési, — egyleti, — katonai és gyógytornászat.

A tornászat mind a fiúkra, mind a leányokra nézve szükséges; de az utóbbiaknál ügyelni kell a gyakorlatok akkénti alkalmazására, hogy sem az illetet ne sértse, sem testök alkatával össze ne ütközzék.

A nevelési tornászat a 6—14 éves gyermekeknél veendő elő. És itt különösen arra kell vigyázni, hogy ez egyszerű legyen, azaz hogy a testnek minden része kellő kiképzést — gyakorlottságot — és ügyességet nyerjen, s továbbá hogy a testmozgás szebbé, könnyeddé váljék.

Az egyleti tornánál szintén plasztikai szép mozdulatokra, s a test edzésére kell figyelniünk.

A katonai tornászat már a szépséget nem teszi főelvűvé, hanem a testnek ügyességét, gyorsaságát s kitartóságát, szóval a test edzését kívánja.

A gyógytornászatnak (leginkább Svédhonban) célja: egyes rendezett gyakorlatok által némi testi bajokat elhárítani. De tévesen hitték régebben, hogy minden bajt orvosol, bár azok ellen való küzködés jó is.

Van két tornarendszer: német és svéd rendszer.

1. A németnek föltalálói: Jahn, Eiselen és Spiesz. Jahn és Eiselen egy időben éltek, és ezek csak felnőttekkel foglalkoztak, így Jahn a katonai, Eiselen az egyleti tornát alkotta. Spiesz a nevelési tornát.

2. A svéd vagy gyógytornának föltalálója Ling volt, kinek működése által ez behozatott Svédhonba 1810-ben és Stokholmban 1814-ben egyetemet állítottak. Neumann.

Ling minden gyakorlatnál az anatómiából indul ki, a hol a szellemtehetségeket mindig tekintetbe vette. S így sokszor történt, hogy jó gyakorlatokat csupán azért hagyott el, mert ezeket s hasznokat nem tudá magának kimagyarázni a lélektanból.

Ling volt föltalálója a passiv és duplikált gyakorlatoknak, mely utóbbi abból áll, hogy egy egyén végre igyekszik hajtani valami gyakorlatot, a másik pedig ellene áll.

A svéd-torna hiánya, hogy az által a lélek nem foglalkozhatik annyira, mint a német torna által.

1822-ben Berlinben többen a német és svéd tornát egyesítve, egy új rendszert állítottak föl; de ezzel csakhamar fölhagytak, mivel nem felelt meg a célnak.

A német rendszer végre is többre becsülendő a svéd rendszerénél, bár ennek gyógyhatása tagadhatatlanul jó!

A francziák külön szereket használnak, és leginkább a katonai rendszerben.

Az angolok már kevés szerrel tornásznak, különösen gyakorolják: a szaladást, boxirozást, czélozást, dobást stb.

Torna-történet.

A tornászatnak eredetét már az ó-korban találjuk, különösen a görögöknél, kik rendszeres testmozgást vittek véghez, mint p. o. az olympiai játékoknál.

A görögöknél a torna nemcsak kedves multság volt, hanem egyszersmind államintézkedés is. A hol 5 féle volt a gyakorlat: 1. a szaladás, 2. ugrás, 3. birkózás, 4. korong diszkus, 5. gerely vetés. Mindezek igen jótékonyak, mivel részint a testet edzik, részint mivel a gyors számítás és meggondolás által a szellemre is hatnak. A görögök gyakorlataikat Pentatlannak, s a tornacsarnokot Palestrának hívták.

Ők igen kedvelik a birkózást (Pankratio), a midőn mezítelen testöket olajjal kenék s homokkal hinték be, hogy sikamlós ne legyen. S az pedig, hogy így birkóztak, nem zsenirozta őket, mert ez egy jó szokás volt általában akkor. (Később sokan pénzért mutogatták.)

A rómaiaknál is találunk tornázásra a régiebb időből, de erre ők semmi nevelési gondot nem fordítottak s csak mint mulattató czirkuszjátékokat kedvelék.

A középkorban is volt tornázat, de ezt csak az udvarokban alkalmazták (turniren).

A múlt században a testi elpuhultság mindenütt el volt terjedve, különösen a mívelt világnál; e végből többen sürgették a testképzést, így p. o. Demon Lena 1592-ben; vagy Loike 1704-ben és Bosszó.

Lutter is azt mondá, hogy a testet, mint a szt. lélek templomát, képezzük.

(Vége köv.)

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Halálos végű versenyúszás. E hó 7-én délután 3 pinczér, kik ideiglenes szolgálatra jöttek Dévára, kimentek fürdeni a Marosba; fürdés közben verseny-úszást rendeztek úgy, hogy a Maroson át és vissza kell úszniok egyhuzamban, a legkésőbbben partra érő fizeti társainak a vacsorát; kettő kimerülve bár, de szerencsésen az inenső parton volt, míg a harmadik lankadó erővel küzdött a folyóban. Ereje azonban elhagyta őt, mielőtt parthoz érhetett volna, s habár segítségért kiáltott, kimerült társai nem mertek segítségre sietni s így szemük láttára nyelték el a habok a szerencsétlen ifjút, kit Weisznak hívtak s Nagy-Váradról jött Dévára.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest. váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES”

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules” testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed: ismeretterjesztő és mulattató cikkekkel és képekkel közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vi-

torlás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításkat közöl a testgyakorló és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi

miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules” előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules” 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	4 „

Herkules-naptár.

- Szept. 18. „Az Achilles-Egylet” Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnapp szeptember 1-én.
- Októb. 2. Az „Achilles-Egylet” őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnapp szeptemb. 2-án.
- Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzése Budapesten.
- „ 23. W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

Tartalom: A czirkuszi testgyakorlat. Kolesza Jánostól. — A szegedi csónakázó-egylet. Nagy Gézától. — Az ember-boncztan rövid kivonata. (Vége.) Adorján Bertalantól. — A tornázat dióhéjban. — Különfélék. — vasúti baleset. — Egy dunai út regéje.

Vasúti baleset.

Színhely: Egy vasút pályaudvara.
Szereplők: Károly, Béla: vasúti szolgák.
Néma szereplők: Utazók és málhák.

Károly: Ah te vagy, Béla?

Béla: Minő meglepetés! szervusz Károly!

Károly: Elutazol? vagy csak valakit kikísértél?

Béla: Dehogyan! — utazom!

Károly: Magam is; és hová?

Béla: Bécsbe. Hát te?

Károly: Én közelebb, csak Komáromba.

Béla: No mindegy, egy darabig együtt megyünk.

Melyik osztályra váltottál jegyet?

Károly: (Sóhajtván.) A másodikra, hja barátom, volt idő, mikor mindig az első osztályon utaztam; de most már más világot élünk.

Béla: Talán megjött az eszed.

Károly: No mondhatnék erre valamit, de a saját rovásomra, hallgatok hát inkább. — De az istenért! mondd, hogy jutott eszedbe, hogy Bécsbe ezen a vonalon utazzál?

Béla: Még sohasem utaztam erre, egyszer csak meg kell próbálni.

Károly: Vakmerő! nem tudod, mit cselekszel!

Béla: Miért?

Károly: Hát nem félsz a vasúti balesetektől, melyek e vonalon gyakoriak?

Béla: Sőt épen azért megyek e vonalon, hogy egyszer megpróbálhassak már egy vasúti balesetet is.

Károly: Szerencsétlen ember! szerencsétlen kíváncsiság!

Béla: Mért szerencsétlen? Tán te keresztül mentél már valami vasúti baleseten?

Károly: Vasúti baleseten? Oh igen, még most is érzem a hatását.

Béla: Meséld el kérlek.

Károly: Hosszú volna.

Béla: Hát röviden. Ezen a vonalon történt?

Károly: A melyen épen most fogunk menni, a buda-újszönyin. Komáromba mentem látogatóba egyedül, de a coupéban nem ültem egyedül.

Béla: Egy szép útitársnő, a ki egyedül —

Károly: Eltaláltad.

Béla: Akár csak a novellákban.

Károly: Mért nem mondd: — akár csak a tragédiákban? — Ő nagyon szép volt, de nagyon szemérmes, úgy hogy megszólítani nem mertem.

Béla: Ügyetlen.

Károly: De ügyesebb volt egy másik útitársam.

Béla: Talán vetélytársad?

Károly: Valóban az volt. Csinos, de a szemtelen-ségig vakmerő gyerek volt. Mikor látta, hogy én látszólag újságom olvasásába mélyedek, elkezdte hevesen ostromolni a kicsikét.

Béla: S a vár engedett az ostromnak?

Károly: Nem igen, de a piperkőczöt ez csak vakmerőbbé tette; kezdett nagyon is fővárosias módon udvarolni, úgy hogy a kis falusi lányka csak irult-pirult bele. Engem is boszantani kezdett a dolog.

Béla: Boszantott, hogy nem te mondd azokat neki.

Károly: Nem, másféle érzés volt az. Úgy éreztem, hogy a piperkőcz szemtelen hangja beszennyezi ezt az ártatlan kedélyt s ez a méltatlanság boszantott.

Béla: S miket beszélt neki az a fiatal ember?

Károly: Inkább suttogott s ez még kirívóbbá tette

a dolgot. De hallottam például azt is: „Ah! milyen ostobául építették ezt a vonalat!” — „Miért?” — kérdé naitul a lányka — „Mert nem építettek hosszú alagutakat!” — „Alagutakat?” — „Nos igen, hogy könnyebben lehetne csokolódnizni!”

Béla: A mire a lányka elpirult és elhallgatott.

Károly: No de mondott az úrfi olyat is, a mit már nem hallgatott el a lány. Képzeld, azt ajánlotta neki, hogy szálljanak át külön coupéba! A lány arcza lángvörös lett s rákiáltott: „Szemtelen!” — Engem is elfutott a vér, felugrom s szó nélkül arczulesapom a ficzkót.

Béla: Ez erélyes intervenció volt.

Károly: Az úrfi vére egyszerre lehült s fogait vicso-rítva fenyegetett: „Még találkozunk!” — Én nyugodtan átadtam névjegyemet, melyen rajta volt lakezímem is s aztán elővettem újságomat és olvastam tovább.

Béla: Angol flegma.

Károly: Hanem a felképelt úr kínos helyzetét nem tudta kiállani; a legközelebbi állomáson szó nélkül kiszállt coupémból.

Béla: S te egyedül maradtál a lánynyal?

Károly: Egyedül; de az alkalmat nem tudtam felhasználni. Zavarban voltunk mindketten.

Béla: S ez érthető is.

Károly: Végre leküzdötte szemérmét s piruló arczal fordult felém: „Köszönöm uram, hogy megszabadított ez embertől.” — Oh kérem, lovagias kötelességem volt, mondtam én. — „De nem lesz önnek kellemetlensége? micsoda papírt adott át neki?” — E névjegyet, — feleltem s felhasználtam az alkalmat, hogy névjegyemet megmutassam neki. Ő elolvasta nevemet s kérte, hogy eltehesse s megmutathassa atyjának, ki mentette őt meg.

Béla: Te persze átadtad volna akár összes névjegyeidet.

Károly: Természetesen. Hanem az ismeretség meg volt kötve. Mert mindenféle tárgyról diskuráltunk. Az apával is megismerkedtem. Sőt meg is látogattam őket.

Béla: S a felképelt úr?

Károly: Sohase jelentkezett, úgy látszik elég volt neki az ütés s nem akart még vágást is a képére.

Vasúti szolga: Tessék beszállni — Budaörs, Török-Bálint, Torbágy, Bicske, Bánhida, Tata, Almás-Füzítő, Komárom, Győr . . .

Károly: Corpo di Bacco! hol a pakkom? (Utazók sietnek a kijárási felé.)

Második vasúti szolga: (Egy esomó skatulyát hoz.) Itt van kérem.

Béla: Megállj te! hiszen még épen a vasúti balesetet hallgattad el!

Károly: Hát nem mondtam el?

Béla: Dehogyan mondtad!

Károly: (A skatulyákra mutatva.) Megházasodtam!

Egy dunai út regéje.

Kis gözösünk lassan zakatolt alá a Kazán-szoroson, és mi egész kényelmesen gyönyörködhettünk a vidék szépségeiben.

Két oldalt magas meredek sziklafal emelkedett ki a vízből és ezek oldalfalába volt vágva valamikor régen Traján útja. Kis társaságunk a hajó orrába rakott kötél-csomókra ülve bámulta a vidéket és egy vén matróz magyarázgatta nekünk az egyes nevezetesebb pontokat. Egyszerre s szoros szerb partján sziklába vajt üreget pillantottunk meg, mely elé gyékényernyő volt fonva, és az üreg szélén halász-eszközök heverték.

Az üreghez egyetlen út sem vezetett a partról és csak csónakon volt megközelíthető. Valami halásznak lehetett tanyája, de ember sehol sem mutatkozott. Midőn az öreg matrózhoz fordultunk kérdéseinkkel, hogy mi legyen ott, az a kis tanya, arcza egyszerre elborult, és csak annyit mondott: „Szomorú történet az!” A társaság nőtagjai erre fokozott kíváncsisággal unszolták az öreget, hogy mesélje el azt a szomorú történetet és az öreg végre engedett a kérdéseknek, és mialatt beszélt, köréje gyűlt a hajó egész népsége és mindenki áhitattal hallgatta az érdekes regét.

Az a sziklaüreg ott, egy gyilkos tanyája volt, a szegény Milos ölte meg a gazdag Trifkovicsot és ide szöktette a feleségét.

Szomorú történet az.

A legszebb leány egész Vercz-Vácban Svertics Vera volt. Jártak is utána a legények, de legeslegjobban Milos, a szegény halászegény, pedig hát hiába, mert az öreg Svertics a gazdag Trifkovicsnak szánta leányát.

Vén ember volt már Trifkovics, de sok aranya volt élére rakva s hombárokban állott nála az ezüst.

Mikor az vén Trifkovics megkérte a leány kezét, szegény Milos szólni sem mert s csak félrehúzódott. Nagy fényvel folyt le az esküvő, a násznép alig fért be a templomba; szegény Milos a templomajtóban a koldusszonyok között állott, forró fejét a hideg márványhoz szorítva.

— Most már meghalhatok, most már meghalhatok, susogta félig magában.

Egyszerre egy csontos kéz nehezedett vállára s midőn hátranézett, a vén Magura anyót látta maga előtt.

— Kár volna ilyen szép fiatal legénynek meghalni, szólott vigyorogva a vén asszony, ha hármatok közül valamelyiknek meg kell halnia, haljon meg a legöregebb.

— Kicsoda?

— No hát a vén férj.

— Távozzál tőlem, vén boszorkány, nem akarlak meghallgatni.

— No no, csak lassabban, majd beszélünk mi még erről, csak meg ne öld magadat szép drágalátos legény, mert bizony mondhatom, utánad ölné magát a szép menyecske is.

— Mit beszélsz?

— No ugy-e, most meg már te kérdezősködsz.

— Tudsz tán valamit?

— Hogy ne tudnék, a vén Magura mindent tud. Még azt is tudom, hogy az a szép menyecske, ki épen most mondotta a pap előtt, hogy szereti az urát, ki épen most esküdött neki örök hűséget, az hazudott, és egy hét nem telik bele, megszegi az esküjét, mert mást szeret.

— Mondd vén anyó, kit szeret?

— Bolond Milos, ha nekem adod szép fehér fejős tehenedet, megmondom neked.

— Neked adom a borjával együtt, csak mondd meg.

— No hát, megmondom: téged szeret.

A szegény legény ezekre a szavakra egyszerre kigyenesedett és olyat ütött a fejére, hogy a közel állók hátrafordultak: vajjon megbolondult-e?

— Gyere anyókám, menjünk ki innen, unszolta Milos a vén Magurát.

— Hát a borjával együtt?!

— Azzal, azzal, csak gyere ki innen.

— Végy engem a te szárnyaid alá, tanácsolj nekem valamit, hogy mit tegyek.

— Mit tégy? hát még azt is meg kell magyarázni az ily fiatal legénynek! Hát amint a násznép eloszlik,

menj te a Trifkovicsék háza mögé és furulyázd el ott azt a szomorú nótát, a mi úgy kezdődik, hogy férjhez mentél, megcsaltál. Aztán eredj el minden este a szép menyecske ablaka alá és furulyázz neki minden este szépeket, s a többit aztán majd magatok is megcsináljátok.

És Milos úgy tett, a mint a vén asszony neki mondta.

A szép menyecske ki is könyökölt minden este az ablakon, ott hallgatta a szép legény furulyáját, mialatt az öreg Trifkovics odabent szundított.

De nem sokáig tarthatott ez az idilli élet, mert a szerelmeknek nagy nyüge volt a feltékenykedő vén férj.

Elhatározták tehát, hogy együtt megszöknek szép Magyarországra és ott élnek le napjaikat boldogan.

A vén Magura itt is segítségükre volt. Kunyhója ott állt a Duna partján s az ő csónakján járt át az egész falu a túlsó partra.

Egy csendes este ide a Magura kunyhójába szöktette a fiatal menyecskét Milos.

— Az Isten is áldjon meg Magura anyó — mondta a fiatal menyecske — segíts mi rajtunk, szegény szerelmeseken.

— Segítetek, segítetek, mondta a vén boszorkány, de hát miért nem hoztatok valamit magatokkal?

— Mit hozhattunk volna?

— Mit, mit, hát van az öreg Trifkovicsnak sok mindene, csak nem akarsz ebben az egy ruhában hozzá menni a szeretődhez?

— Ebben szeretett meg, és szeretni fog holtomig is; nem kell nekünk a boldogsághoz semmi sem.

— Hát az a sok pénz, a mi Trifkovics pinceszéiben van!

— Ahhoz nekünk semmi jussunk, fuladjon bele az öreg Trifkovics az aranyaiba.

A vén Magura megrázta a fejét s azután félreszólította Milost.

— A te szeretőd úgy beszél, amint minden ostoba szerelmes leány beszélni szokott. Azt mondja, hogy elég neki a te szerelmed; hanem te okos legény vagy, neked kell gondoskodni ő róla is, s ha ti így ketten átszöktök Magyarországra, ott ti éhen fogtok halni; hanem hogyha egy pár bögrével a Trifkovics aranyaiból magatokkal visztek, akkor úgy éltek oda át, mint a kis királyok.

— Az igaz, hogy a pinceszéje kulcsát a vén Trifkovics ott hordja a nyakán, de hát olyan vén embertől könnyű azt elvenni.

— Aztán meg csak nem tartotok engem is oly bolondnak, hogy én a ti szén pofátokért segítsek nektek, hiszen ha megtudják, hogy az én csónakomon szöktetek meg, rám jön a vén Trifkovics és becsukat.

— Nekem hoznod kell abból a pénzből, hogy megmenthessem a bőrömet, hogy elszökhessem én is, ha már titeket elszöktettelek.

— Azért mondom én neked Milos, eredj te vissza a Trifkovics házához, vedd le a nyakáról a pinceszéjét és hozz egy pár bögrével a pénzből, mert különben át nem mentek a túlsó partra, azt én mondom nektek, a vén Magura boszorkány.

Milos végig hallgatta a vén asszony beszédét, azután nagyokat sóhajtott, de nem mert bemenni kedveséhez.

Úgy éjfél lehetett, mikor benézett a kunyhó ablakán és látva hogy Vera alszik, sietve ment a Trifkovics háza felé. Csak jó egy óra mulva tért vissza kunyhójába Milos és letevént terhét, ő is ledőlt a szűrére.

Még nem is pitymallott, midőn a vén Magura rémült arccal bekialtott a fülkébe: szaladjatok gyerekek, mert jönnek a zsandárok.

(Folyt. köv.)

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitorsórt 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTTIK

PORZSOLT JENŐ • PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYÓRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BANYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SALGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SÉLMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZE- GEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEDEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEDEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET* S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET*.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A testgyakorlatok és sport Erdélyben.

A „bérczes kis haza“, a mint Erdélyt nevezni szokták, kitesz magáért.

Valóban az öreg Magyarország elszégyelheti magát: a testgyakorlatok és a testedző sport terén az utóbbi időben kezd domináló szerepet játszani Erdély.

A hatvanas években indult meg erősebben az újabb testgyakorlási áramlat s ekkor az ilyen irányú mozgalmaknak központja Budapest volt.

A nemzeti torna-egylet által rendezett ünnepélyek és az atletikai club által és a csónakázó-egyletek által rendezett versenyek a közönség figyelmét erősen föl- hívták a testgyakorlatokra s mindazok tekintetét, ki ezek iránt érdeklődtek, az ország fővárosa felé irányították.

Azóta azonban a viszonyok megváltoztak s különösen az utóbbi években Budapesten a testgyakorlatok észrevehető decandenseba estek.

Ha e sülyedésnek okait keresni akarnánk, sok helyen érzékeny oldalakat kellene gyöngédtelen módon megtapogatnunk s a tárgyi okok mellett igen sok személyes okokat is találunk; ezért mellőzük is ezt.

Elég csupán a tényt konstatálnunk, hogy most, mikor a központból a fővárosból a testgyakorlati mozgalmak hullámgyűrűi a vidékre kihatottak, most már a vidéken nagyobb hullámokat lehet észlelni mint benn magában a központban.

A budapesti testgyakorló versenyek működők és publikum tekintetében egyaránt sülyedtek az utóbbi években, míg a vidéken s különösen Erdély fővárosában

Kolozsvárott folyton növekszik az érdeklődés a testgyakorlatok iránt, a mely érdeklődésnek legfényesebb bizonyítéka a most Erdélyben szept. 29-ére és okt. 2-ára rendezett versenyek.

A kolozsvári atletikai club és a marosvásárhelyi torna-egyesület karöltve rendezik a versenyeket s ebben a tényben magában véve is már megtaláljuk annak egyik okát, hogy Erdélyben a testgyakorlás ügye emelkedőben van.

Mig ugyanis Magyarországon atletikai clubok és torna-egyletek folyton ellenséges lábon élnek s a helyett, hogy egyesülten igyekeznének a testgyakorlás ügyét előmozdítani, akademiái discussiókban fecserlik az időt, hogy vajjon „mi az egyedül üdvözítő hitvallás, a torna-e vagy az atletika?“

Midőn örömmel üdvözöljük Erdélynek különböző rendszerek alapján, de közös célokra létesített egyleteit az együttes munkában és a közös diadalban, nagyon óhajtanánk, vajha tanulnának sokan az ilyen példákön.

PORZSOLT KÁLMÁN.

A nőipar-egylet és a tornatanítás.

A tornatanításnak az országos nőipar-egyletben való elhanyagolása tárgyában a „Nemzet“ hasábjain polemia folyt, melyből itt közöljük úgy a támadó cikket, mint a czáfolatot.

A támadó közlemény így hangzik:

Jogos örömmel olvastuk az országos nőipar-egyesület leányiskolájának néhány héttel ezelőtt kelt hirdetését, mely a kezdődő tanévre a tornát is a rendes tan-

tárgyak közé iktatni ígérte. Dicséretes intézkedés! gondolhatta mindenki, a ki a tervbe vett tornatanítás módzatait nem ismeri körülményesen.

Az ilyen tornatanításnak azonban nem szabad, nem lehet életbelépnie, míg van oly hatóság, melynek hivatása: elejét venni az ifjúság egészsége veszélyeztetésének.

Kérdem első sorban: hol van az az egészségügyi bizottság, vagy az iskola hygienicus szakértője, aki eltűrné, hogy egy pinczében, 18 lépcsőfokkal a földszin alatt fekvő mosókonyha gyakorlóter, tornahely gyanánt használtassék? E pinczehelyiség falai zöld penészgombákkal vannak tele, talaja asphalt, közepén a csatorna nyílásával. És nagysága? Szélessége 6 m. 30 cm. hossza 7 m., 40 cm., magassága a bolthajtás kezdetéig 2 m., legmagasabb (közép-) pontja 3 m. 50 cm.; köbtartalma tehát 160 □ m.!! S ily pinczelyukban egyidejűleg 50 leánynövendék végezze rendszeres testgyakorlatait és játékeit? Kacagni való volna, de nagyon elszomorító. Hiszen e helyiség alapsíkja, jól megnézve, 46 □ m., s mivel a tapasztalás és köztudomás szerint egy-egy tornásznak 3—4 négyszög méter tere van szüksége: itt csak 12-en férnének el, sőt ezek is csak egy helyben állva: járásról, futás-, ugrásról szó sincs, ezek nélkül pedig az oly fontos tüdőfejlesztés elmarad. Tornaszerek felállítására gondolni sem lehet: gyűrűhinta vagy körbenfutó ily alacsony boltozatra nem függeszthető, vízszintes létrát nincs hova tenni. A tornázás csak látszat és tétlenség lenne, valósággal csak a papíron maradna.

Nincs itt helye és ideje, hogy általában beszéljek a leánynemzedék rendszeres és rendszeres testgyakorlásának szükségéről, vagy egy leánytornateremmel szemben támasztható igényekről: csak egy sarkalatos igazságot akarok az orsz. női-par-egylet leányiskolai igazgatóságának figyelmébe ajánlani, azt, hogy az ember, ha nem is kizárólag, de főként a levegő által él. Köztudomású, hogy lakószobában, nyugodtan ülve, 20 köbm. levegőre van szüksége egy-egy embernek, s ide is óránként 50—60 köbm. tiszta, üde levegőt kell bebocsátani; ez az összeg megkészszerződik a tornázás alatt kifejtett teljes belégzés s a tüdő fokozott tevékenysége következtében, mely a kilégzett szén-sav mennyiségét is tetemesen fölemeli s ez által a légkört csakhamar hasznavehetetlenné, ártalmassá teszi. Nos, a 160 □ m. pinczének, mely különben is csak 8 nyugodtan maradó, tüdejét kimelő egyének alkalmas — tiszta levegőt ajándékozni: erre a hallatlan csodára nem fog vállalkozni senki, s így a tornázó leánykák a legkárosabb levegőt szívják be — a mivel a tornázás czéljának épen ellenkezőjét érik el.

Ez nemcsak czéltévesztést jelent és elvesztegetett időt, hanem állandó merényletet a tanulók egészsége ellen; minden lélekzetvétele milliárd apró vértestecs sorsa felett határoz, melyek a tüdőtől jövő áldásra várnak, mely ha elmarad s az egyedül egészségben tartó élen helyett szén-savat; ammoniákat szívunk be: az eredmény nem ujjászületés, hanem a vértestecsek tömeges gyilkolása, biztos vérszegénység és sápadtsági kór. De az egészség a legnagyobb földi jó, a mit csak adhatunk gyermekeinknek az egész életütra; s ezért legfő kötelességemnek tartom, minden szülét hangosan figyelmeztetni.

Ne engedjétek fiaitokat, sem leányaitokat pinczében táncolni: ellenben gondoskodjatok arról és törekedjétek az után, hogy erejüket, ügyességüket és ifjúi vidámságukat nagy, tiszta tornacsarnokokban gyarapítsák játékkukkal és gyakorlataikkal, a helyett, hogy dressurának legyenek kitéve poros, füledt helyiségekben, hová Isten napja nem ér.

BOCKELBERG ERNŐ.

E cikket a „Nemzet“ felelős szerkesztője a következő megjegyzésekkel kísérte:

Közöljük e felszólalást abban a biztos tudatban, hogy ha adatai a tényeknek megfelelők, elég a női-par-egylet kitünő vezető tényezőinek, kik ez intézet létesítésével s felvirágoztatásával oly nagy szolgálatot tettek a főváros növevelése ügyének, elég e tényezőknek figyelmét e tényekre csak fel is hívni, hogy a dolgon valamely, rendelkezésére álló módon segítve legyen. A „Nemzet“ felelős szerkesztője.

S csakugyan már a „Nemzet“ másnapi számában a következő czáfoló nyilatkozat volt olvasható:

Tisztelt szerkesztő úr!

A „Nemzet“ szept. 14-iki reggeli kiadásának tárczájában Bockelberg Ernő úr tollából „A női-par-egylet és a tornatanítás“ cím alatt hosszabb közlemény jelent meg, melyet figyelmen kívül hagynunk nemcsak intézetünk, de az igazság érdekében is lehetetlen. A tisztelt szerkesztő úr szíves megjegyzése, melylyel a kérdéses cikket kísérte, annak a biztos reménynek ad kifejezést, hogy a felhozott bajokon egyesületünk, valamely rendelkezésére álló módon segíteni fog. Előzetesen is köszönetet mondunk a t. szerkesztő úrnak azért a jóakarató megjegyzésért, a mely annyival is inkább helyén volt, mert a dolgon már is segítve van; s hogy mi módon, azt a nagyközönségnek tájékoztatása s az intézetünk iránt érdeklődő szülők és ügybarátok megnyugtatója miatt — habár csak röviden is — de el kell mondanunk.

Intézetünk választmánya a tornatanítást azért vette föl a kötelező tantárgyak közé, mert a leánynövendékek testi épségének fejlesztését akarta előmozdítani. Készszeresen szükséges ez azoknak a leánykákknak, kik egész nap himzörömba vagy varróasztal mellett görnyednek s idejük nagy részét kézimunkával töltik. Midőn az egyesület a tornatanítást elhatározta, megfelelő helyiségről is gondoskodott, s e czélra újonnan épített a korszerű igényeknek teljesen megfelelő épületében — ép úgy, mint más fővárosi és pedig állami intézetekben — (szükség esetén nevekre is hivatkozhatunk) a mezzanin helyiségeket szemelte ki. Az orvosok véleménye szerint ez a helyiség teljesen megfelelő, világos, térs, tiszta és száraz, s gombaféléket még nagyító üveggel sem lehet, sem falain, sem padlózatán találni. A helyiség czélszerű átalakításával az igazgatóság bízott meg. A terveket egy fővárosi, kiváló névvél bíró, és szaktekintélynek elismert tornatanár, a hygienia követelményeinek megfelelőleg, elkészítette s ezek szerint a helyiség mélyítése, a falaknak deszkaburkolattal való bevonása, a padlózatnak parquettel való fölcserélése, a közbeeső keskeny fal lebontása javaslatba vétetett. A terv keresztülvitele mindaddig csakis azért késett, mert az ily átalakításhoz, alapszabályaink értelmében, a választmány jóváhagyása szükséges, ez pedig a nyári forró napokban csak azért nem tarthatott ülést, mert tagjai nagyobbára távol voltak a fővárostól. De a tervek készek, s mire a tornatanítás tényleg megkezdetik, a helyiség is, a czéljának megfelelőleg, a modern követelményeknek szemmel tartásával be lesz rendezve.

Intézetünkben a tornatanítás szakszerűen képzett, okleveles tanerőkre van bízva, kik bizonyára tudják, mivel tartoznak az intézet jó hírének és növendékei testi és szellemi épségének.

Ha Bockelberg Ernő úr, mielőtt tollát téntába mártotta, felkeresett volna bennünket, a kész tervvel bizonyára eloszlattuk volna minden aggodalmát s nem lett volna szüksége e — habár jó akarat sugalta — föl-szólalásra.

Midőn a tisztelt szerkesztő úrnak intézetünk iránt

tanúsított szives és jóakarató figyelméért köszönetet mondanánk, maradunk teljes tisztelettel

Budapesten 1887 szept. 14-én.

Az országos nőipar-egyesület elnöksége.

A „Kolozsvári Athletikai Club“-ból.

A club szeptember 8-án d. u. báró Jósika Lajos elnöklete alatt gyűlést tartott, melyen a felvétel iránt jelentkezők közül 18 vétetett fel rendes tagnak. Beosztattak a tornavivódában esténként folyó gyakorlatok s a felügyeletre napi biztosok küldettek ki. Mítán a várostól gyakorlati célokra kért sétatéri terület átengedése csak idő kérdése, e terület berendezése iránt költségvetés elkészítése is tervbe vétetett. Polgármesterhez átirat intéztetett, hogy a club velocipedistáinak engedessék meg a sétatéren az adósok sétányán naponta két órai időn át a gyakorlat olyan időszakban, a midőn járó-keelő a sétányon alig van. Ö Felsége kolozsvári látogatása alkalmára a rend fenntartására a club elkészül, a gyakorlatokat ez irányban már megkezdtek. A kivitel ügye Kővári Mihály elnöklete alatt Illing S., Albert K. v. tagokból álló bizottságra ruháztatik. Borbély György bajnok kitüntetése hozatott javaslatba Magyarországon tett szép körútjáért. A „M. A. C.“ ugyanis olyan tagjait, kik nagyobb körutakat tettek gyalog vagy velocipéden, arany-éremmel tüntette ki. Borbélyt e gyaloglásért a „Sz. A. E.“ is kitüntette nagy arany-éremmel. Borbély azonban a clubban már arany-, ezüst-érmekeket, serlegeket s többféle győzelmi emlékeket vívott ki, s így a válaszmány ez alkalommal azzal fogja őt kitüntetni, hogy nagy körútjából a clubba irt leveleit évkönyvében kiadja. Közgyűlése a clubnak az alapszabályok értelmében szeptemberben volna megtartandó. Tekintettel azonban a marosvásárhelyi viadalra való előkészületekre, valamint ö Felsége látogatásával kapcsolatos mozgalmakra, közgyűlés megtartása október közepére halasztatik.

Athleta versenyek Erdélyben.

A Marosvásárhelyi Torna-Egylet és a Kolozsvári Athletikai Club kezét fogva egyesített erővel buzgólkodnak, hogy az erdélyi részekben a testedzés sportja élénkebb lendületet nyerjen. Most is, szept. 29-én—okt. 2-án nagyobb szabású ünnepet rendez a két egylet Marosvásárhelyt. Szept. 29-én ú. n. gyalogverseny rendeztetik Kolozsvártól Marosvásárhelyig, melyre a „K. A. C.“ bajnoki címet s a marosvásárhelyiek „hölgyek díját“ tűztek ki. A versenyre az összes erdélyi sport-egyletek tagjai meghivattak. Kapcsolatban e versenynyel, Kolozsvártól velocipedkirándulás is tartatik Marosvásárhelyig, melyre már a Királyhágó mindkét részéről szép számmal jelentkeztek részt venni kívánó testgy. egyll. tagok. Okt. 2-án Marosvásárhelyt a torna-egylet kertjében tartja a „K. A. C.“ VI. nyilv. viadalát gazdag programmal, mely a következőkből áll:

D. u. 2 órakor a tornaterembe díszfelvonulás a versenyző athleták és kerékpárosok részvétele mellett. Versenyek sorrendje: a) síkverseny 100 yard, b) síkverseny 1 ang. mfd, c) akadály verseny (két 85 cm. magas fal, egy 320 cm. széles árok), d) marosvásárhelyi középiskolai növendékek versenye, e) bajnoki távolugrás, f) magas ugrás ruddal, g) súlydobás, h) birkózás, i) vigaszverseny, k) korlát, nyújtó gyakorlatok, l) kerékpár gyakorlatok, m) torna szabadgyakorlatok a marosvásárhelyi középisk. növendékek által.

A versenyek záradékán estve a „Transilvania“ dísztermében „sport-ünnepély“ rendeztetik tánczezal egybekötve, mely alatt Erdélynek jelesebb vívói fognak kard-, tör-vívást, boxolást bemutatni. Azonkívül Marosvásárhely szépei ez ünnepélyen fogják a győztes athleták mellére tűzni a győzelmi érmekeket s átadni a nyere-ménytárgyakat. A szép testgyakorlati ünnepélyek élén a kolozsváriak részéről a gavallér főúr Jósika Lajos báró, v. b. titk. tanácsos, a marosvásárhelyiek részéről pedig Oberschall Adolf, a kir. tábla elnöke és ifj. Szentkereszti Zsigmond báró, a marosvásárhelyi torna-egylet elnöke áll, kiknek fáradhatatlan működése biztosítja a sikert.

A szabadkai „Achilles Sport-Egylet“ őszi viadalának mősora.

(Hivatalos.)

1. A verseny napja 1887. évi október 2.
2. Nevezési zárnapp 1887. évi szeptember 27.
3. Versenyter a palicsi versenypálya.

Versenynemek.

- I. Gyaloglás. Táv. 3000 m. Nyílt verseny.
- II. Vasparipa (bicycle) verseny. Táv. 1000 m. Zárt verseny.
- III. Sikfutás. Táv. 200 m. Nyílt verseny.
- IV. Akadály vasparipa verseny. Táv. 500 m. 5 egy méter magas akadálylyal.
- V. Háromkerék verseny. Táv. 1000 méter. Nyílt verseny.
- VI. Küzdelem az „Achilles“ címért. Védő: jász-apáthi Kaszás István. Második vetélkedés: Vasparipa verseny 10,000 m. távolságra. Mindennemű gép indulhat. Nyílt verseny. Győztes az első vetélkedésben egyll. ezüst-érmet, a második vetélkedésben pedig egyll. arany-érmet, pajzsot és „Achilles“ czímet nyer. Második beérkező ezüst-éremmel, harmadik bronz-éremmel díjaztatik.

Kivonat az általános versenyszabályokból.

Az I., II., III., IV., V. versenyben az első ezüst-, a második bronz-érmet nyer.

Az összes díjak csak akkor adatnak ki, ha legalább 4 versenyző indul, ellenkező esetben csak az első díjaztatik.

A nevezések, melyeknek az illető verseny megjelölésén kívül tartalmazniok kell még a versenyző vezeték-és keresztnévét, polgári állását, lakhelyét és versenyszíneit — a kitűzött határidőn belül, írásbelileg, zárt borítékban, melyen, hogy nevezést tartalmaz, megjegyzendő — a tét csatolása mellett, az „A. S.-E.“ titkárságához (Szabadkán) adandók be. — Nyílt versenyeknél a tét:

3 frt. — A versenyfeltételekben nem szabályozott kérdésekre nézve az „A. S.-E.” általános szabályai irányadók.

A viadal bármily időben is megtartatik.

A versenyzők szabályszerű öltözetben kötelezvék megjelenni. Minden e versenyre vonatkozó adatok a „Herkules”-ben mint az egyesület hivatalos lapjában közöltetnek.

Kelt Szabadkán, 1887 aug. 15.

Az „A. S.-E.” választmányi üléséből:

MATKOVICH MIKLÓS, NAGYBUDAFAI VERMES LAJOS,
bajnokjelölt, egyl. titkár. nemzetközi bajnok, egyleti elnök.

A „K. A. C.” és a „M. T. E.” által rendezett versenyek és ünnepélyek programja.

Szeptember 29. Október 2.

I. Versenygyaloglás és kerékpár kirándulás.

1. Szept. 29-én d. u. 4-kor indulnak Kolozsvárról a versenygyaloglók s a kerékpáron kirándulók.

2. Szept. 30-án megérkeznek M.-Vásárhelyre. A gyalogversenyzők célpontja a Bem-szobor. Az első gyalogbeérkező „Erdély bajnok gyaloglója” czimét s a Marosvásárhelyi „Hölgyek díját” nyeri. Minden 24 óra alatt beérkező kapja a club ezüst-érmét és minden 30 óra alatt beérkező a club bronz-érmét.

II. A „K. A. C.” VI. nyilv. viadala.

(Okt. 2-án a m.-vásárhelyi torna-egylet kertjében d. u. 3 órakor.)

1. Déli 12 órakor megérkezése a vonattal a „K. A. C.” tagjainak; bevonulás a városba.

2. D. u. 3 órakor a tornakertbe díszfelvonulás a versenyző athleták és kerékpárosok részvétele mellett. Versenyek sorrendje: a) síkverseny 100 yard, b) síkverseny I ang. mfd., c) akadályverseny (két 85 cm. magas fal, egy 320 cm. széles árok), d) marosvásárhelyi középiskolai növendékek versenye, e) bajnoki távolugrás, f) magas ugrás ruddal, g) súlydobás, h) birkózás, i) vigaszverseny, k) korlát, nyújtó gyakorlatok, l) kerékpár gyakorlatok, m) torna szabadgyakorlatok a maros-vásárhelyi középisk. növendékek által bemutatva.

A viadal tartama alatt a tűzoltó zenekar játszik. Belépő díj a viadalra 50 kr., gyermekjegy 20 kr.

III. Zártkörű sport-ünnepély.

(Okt. 2-án este 8-kor a Transilvania-szálloda dísztermében.)

A négyeseket követő szünetek alatt:

1. A győztes versenyzők díjainak ünnepélyes kiosztása. 2. Kardvívás. 3. Törvívás. 4. Ökölvívás (boxolás). 5. Táncz estétől hajnalig.

Az I—II. alatti versenyekre vonatkozó részletes propozíciókat úgy a „M. T. E.” valamint a „K. A. C.” az érdeklődőknek megküldi. Kívánatra mindkét egylet bővebb felvilágosításokkal is készséggel szolgál. A versenyekről és a sport-ünnepékről külön részletes programok és Tánczrend fog kiadatni.

Jegyek előre válthatók (a sport-ünnepélyre a meghívó előmutatása mellett) Marosvásárhelyt Gubodi Gyula üzletében, Nagy Sándor gyógyszerárában, este pedig a mulatság színhelyén.

A viadal és ünnepély tiszta jövedelme a „K. A. C.” versenyalapja javára fordítatik.

Felhívás Magyarország összes testgyakorló egyleteihez.

(Hivatalos.)

Mélyen tisztelt elnökségek.

Klubunk ez őszi viadalát f. évi szeptember hó 2-án tartandja meg Palicson, mely alkalommal Palicsra Szabadkáról vasparipa kirándulás is lesz.

A viadal végeztével Palicson tánczvizsgálommal egybekötött „sport-ünnepélyt” rendezünk.

A versenyekre vonatkozólag kiadott műsorunkat midőn átszolgáltatjuk, s kirándulás és ünnepélyeinken való részvételre van szerencsénk t. tagjait meghívni.

A résztvenni szándékozók névsorát kérjük klubunknak legkésőbb f. hó 27-éig tudomásunkra hozni, hogy az elszállásolás iránt a kellő időben intézkedhessünk.

A versenyekkel Bács megyében a sport ügyének óhajunk nagyobb lendületet adni s ezért kiváló szerencsénknek tartanánk, ha a címzett egyletből is számosan lennének képviselve a sport művelői és pártolói.

Bővebb felvilágosítással a legnagyobb készséggel szolgálunk.

A szabadkai „Achilles Egylet” nevében.

MATKOVICH MIKLÓS, NAGYBUDAFAI VERMES LAJOS,
bajnokjelölt, egyl. titkár. nemzetközi bajnok, egyleti elnök.

A tornászati dióhéjban.

(Vége.)

Később Bassendov egy nevelő intézetben Dessauban kezdte a tornázást Szattezmann. Ugyanez időben élt Guths-Muths is, ki a tornászati már rendezte, s így az úttörést megkezdte. Sőt 1793-ban már egy könyvet is adott ki Bassendovval együtt Schnepfenthalban.

Jahn szül. 1778-ban Poroszországban. Eleinte theológiával foglalkozott, de később Berlinben tanár lett 1808. Ekkor, hogy a német népet beteges puhult állapotából kiemelje, behozta közéjük a tornát. 1810-ben rendes tornaintézete volt s tanítványaival kellemes kirándulásokat tett, s ott egyszerű gyakorlatokat alkalmazott.

Később Eischen és Friesen is hozzá álltak.

Jahn és társai 1811-ben Hase-Haidenben egy tornaiskolát alapítottak. Jahn — különben is nyelvtanár lévén — tiszta német nyelven megírta a „Turnsprach”-et. Eiselen telálta föl a voltizsirozást (voltajeren); és ő különösen szép fokozatosságot tartott a gyakorlatoknál.

Később Eiselen egy könyvben le is írta Jahnnak eszméit, és kiadta.

1819-ben beállott a tornareakció, mert midőn a francia háború végződött, a melyben Jahn maga is harczolt tanítványaival mint katona a „Lützow”-féle ezredben, akkor a tornahelyiségeket bezáratták; részint mert félték valami talpra esett revolúciótól, részint pedig mert ez alkalommal a tornászok Schwartburgban zavarokat idéztek és Sand nevű egyetemi joghallgató megölte K o t z e b u e t.

Jahn meghalt 1852-ben.

Ezután jött Spiesz, ki hatalmasan rendszeresítette a tornázást. Ő alkotó a szabadgyakorlatot (Freiübungen). Spiesz némi dolgokban ellenáll Jahn és Eiselennek. Miután pedig 1842-ben a Turnsperré (tornatiltalom) megszünt, ismét több ügybuzgósággal kezdtek azon működni, hogy a tornát minél inkább meghonosítsák; de 1848-ban ismét bezáratták Berlinben a nagy Turnschulet, s ezután

a tornászatot csak egyes kisebb államokban gyakorolhatták. Sőt Szászországban határozott parancs értelmében csak mint nevelési eszközt használhatták a tornászatot.

Daczára mégis minden akadálnak, a tornászat ezentúl mindinkább elterjedt úgy annyira, hogy már 1860-ban Coburgban egy nyílt országos „Grosser Turner Tag” adta elő magát. 1863-ban Lipcsében több mint 2000 egyesület gyűlt össze.

A svéd vagy gyógytornászatnak életbe léptetője Lingl Péter volt Stokholmban 1814-ben.

Svédországban kitünő tornaképző Cliász. Franciaországba Amors által vitetett be, de itt nem kezeltetik oly rendszeresen, mint Poroszországban. Említést érdemel Párizsban egy Triat nevű tornatanító. Angolországban egy német tanító szerepel. Itt különösen kedvelik a boscont és határnélkül gyakorolják. Olaszországban csak egy pár éve, hogy kezdték. Spanyolországban még nincs rendszeres torna.

A tornászat hatása.

A tornászat rettenetesen jótékony hatású ifjúknak, öregnek, lánynak, gyerekeknek egyaránt, mind testére mint lelkére nézve.

Ugyanis: testi életünk a torna által megtartatik rendes kerékvágásában; sohasem kerülget sem szelíd vagy lapos guta, mert a vérkeringést elősegíti a torna. És másodsor nem engedi a kólikát vagy más e félet sem közelünkbe, mert organizmusunk leghumanusabb részét, a kedves hasacska (tartalmával egyetemben) folyton a legnagyobb rendre vezérli a torna. Továbbá: a táplálékok bevezését, annak mihamarábbi vérré válását, a tápanyának a süppedéktől gyors különválását, s végre a haszontalan maradéknak könnyű kilökentését oly csodás határtalan módon segíti elő a torna, hogy no!!

Tehát a torna elősegíti az anyagcserét, erősíti az izmokat, kitartóbbá, ügyesebbé teszi a testet, s annak minden porcikáját!!

A torna szellemi életünkre nézve is igen nagy befolyással van. Mindenekelőtt gátat vet minden szellemi bárgyúság, ostobaság elé. A figyelmet éberre teszi és a fegyelmet, életrendünk e főkellékét, ránk szoktatja s játszva kedvelteti meg velünk. Lelkünkben felkölti az önbizalmat, a bátorságot, és oly gyors gondolkozást eredményez a torna, hogy tetteinkkel együtt korrekten gondolkodni pillanat műve lesz. Hogy ezt csak is a torna képes tenni, practice bebizonyíthatni kezdő kis tornász fiúval, ki egy hónap mulva kétszer oly gyorsan fogja fel és teljesíti a mondott gyakorlatot, mint azelőtt.

Szóval a torna az, a mi kettős életet ad, vidorságot, egészséget nyújt, jó honfivá tesz, bátor és vigyázóvá alakít, úgy hogy bárhol is embernek nézünk ki.

Magyarországi tornatörténet.

A 30-as években Pesten egy német tornatanító működött, kit Pestalozianak hívtak; de a bécsi kormány kancsal szemmel nézte, s kénytelen volt elmozdulnia. Később 1867. ezen tornaiskola az azután alakult tornaegyesületbe olvadt.

Ezalatt mindinkább érezték a tornának szükségességét, azért Bakody Tivadar Gácsországból visszatért, s részint társas körökben, részint sajtó útján pengette ezen eszmét. Ennek következtében a Lloyd nagy termében (Pesten) egy gyűlés jött össze, de sajnos, a két párt (német és magyar) nem tudott megegyezni sem a hivatalos nyelvben, sem a pénz dolgában.

Végre a többség (magyar) 1865-ben november 1-én bár engedélyt nem kapott, mégis Clair firmája alatt Bakody felügyelete mellett egy testgyakorló testületet alakított.

Ezen intézetben tanított Huber Ágoston (Bécsben tanult) is; de célta nem érték.

Később vállalkozott Szontágh Ábris, ki buzgón tanulmányozott Bakodyval, ő fordította le több német kifejezést magyarra.

De még mind nem volt senki ki practice értse a tornászatot, ezért a drezdai igazgató Klöse ajánlott egy Seideman nevű egyént, de Pálffy Mór erre a szükséges engedélyt most is megtagadta. Azért ismét csak egy firma alatt (t. i. Seidemané) állott a torna. 1865-ben Seideman is elment, nem tudván magát alkalmazni az itteni körülményekhez (magyar nyelv).

Seidemannak mégis sokat köszönhetünk.

Ezen időben szintén fáradozott a torna ügy körül Richter Antal, ki később meghalt. Később Matolay Elek és Bockelberg Ernő egész a mai napig.

A nevelési tornászat.

A nevelési tornászatnak nem az a célja, hogy művészeket képezzen e téren, hanem hogy a gyermekeknek testi képzését, ügyesítését érje el.

Szóval az egész nevelési tornászatot akként kell beosztani, hogy a gyermekeknek egész serege együttesen vezetessék, s hogy a gyermekek mindig felügyelet alatt legyenek; s ezért célszerű a több egyféle szer.

A nevelési tornászatnál lényeges: a szabad- és rendgyakorlat.

A szabadgyakorlat jótékonyan hat a lélekre is; a rendgyakorlat pedig a fegyelmet hozza meg.

A szergyakorlatoknak főlváltva kell történnie (hajlítás, feszítés, támasz vagy nyújtás). De ezeknek alkalmazásánál figyelemmel kell lenni a gyermekek konstitúciójára, p. o. 6 éves fiú még gyenge s töle a pontos rendszerességet nem is lehet úgy kívánni, s ezeknél a baksló szerel is marad, a nyújtón és korláton is csak kevés gyakorlatot. A 8 éves fiúnál mind a szabad-, mind a szergyakorlatoknál nagyobb pontosság kívántatik, de az erőgyakorlat még itt is mellőzendő. A 10 éves fiúnál már precise ügyességet várhatunk, de csak könnyű darabokat szabad elővenniök; p. o. a korláton a könyök-támasz csak a 17—18 éveseknél szabad. A 18 és több éveseknél az arányos ügyesedésre kell ügyelnünk, t. i. ne legyenek a szerekben és gyakorlatokban egyoldalúak.

Az egyleti tornászat.

Az egyleti tornászatnál mindenkinek engedni kell, hogy úgy képezze magát, a mint ő azt akarja. Itt előjön a csapat-tornászat. Minden csapatban egyenlő erejű férfiaknak kell lenni általánosan 3 csapat van: ú. m. az I-ső vagy kezdők, II-ik a haladók (a és b), III-ik vagy képzettek. Egy-egy csapat létszáma 8—12-ig.

A merész gyakorlatok itt már szükségesek, de nem a veszélyesek. Óvatossági szabály: 1. hogy fokozatosan haladjon az előgyakorlatokról a nehezebbekre; 2. hogy ezek az előtornász jelenlétében tétessenek; e végből az előtornász értsen is a segítséghez a daraboknál.

A leánytornászat.

Az elérendő cél itt is az, mi az ifjaknál, hogy a test ügyesedjék, erősödjék és szép mozgáshoz szokjék. A leányoknál tekintetbe veendő: 1. a testalkat, 2. az illem, 3. az erő. Erőszakos (terpesztések)

és nem nekik való gyakorlatok (átvetődés) egészen mellőzendők.

A leányoknál a felső test sokkal gyengébb lévén az alsónál, azért a hajlító és nyújtó izmokkal kell nagyobbára tornásztatni őket. A korlát nem használható náluk, mivel itt már feszítő erő kívántatik.

A tornánál általában a zene szórai gyakorlat nem ajánlható, mert így az csak táncz és játszássá fajulna.

A szabadgyakorlatok lehetnek álló, ülő és fekvő helyzetben. A tempót vigyázattal kell alkalmazni a gyakorlatoknál, hogy ezek is könnyen felfoghatók legyenek és a növendékek üteny-érzékét se rontsa. A kommandirozásnál megkülönböztethetjük 1. a magyarázót és 2. a kivitelit.

A rendgyakorlat áll egyes menetekből és különböző csoportokba fejlődésből és ütenyszerű fel- és elvonulásokból szerek nélkül.

A szergyakorlat történik: függésből, támaszból, fekfüggésből, fektámaszból, támfüggésből (létra).

KOVÁCS SÁNDOR, tanító.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Fodor Károly vívómester — kinek már a múlt évben is látogatott vívóterme volt — szept. 1-én ismét megnyitotta a vívótermét Mária-Valéria-utca 5. számú házában.

A budapesti torna-club e hó 15-én esütörtökön este 7 órakor kezdette újra rendes tornaidényét. A tornaórák ezentúl is a club helyiségében, (V. ker. főreáltanoda tornaterme) minden kedden, esütörtökön és szombaton esti 7 órától 8¹/₂ óráig fognak tartatni.

A kolozsvári athl. clubba, a szept. 8-án tartott választmányi gyűlésen felvették rendes tagokul: Baczonyi Kálmán, Bodor Ferencz, Borbély Sándor, Czegléd Lajos, Dindár Lajos, Egyed Balázs, Elekes István, Fröhlich Vilmos, Gáspár Gyula, Gidró Gergely, Göllner Béla, Horváth Kálmán, Mezei László, Páska Simon, Roediger Béla, Tókos Jenő, Waltan Vilmos, dr. Zathornatzky László. A felvételre ujonnan jelentkezettek vagy jelentkezők, a szept. 20-a előtt tartandó vál. gyűlésen fognak felvétetni.

A kolozsvári athl. club és a marosvásárhelyi torna-egylet a Marosvásárhelyt tartandó athleta-versenyek befejezéseül 1887 október 2-án a „Transilvania“ dísztermében tánczcal egybekötött zártkörű sport-ünnepélyt rendez, melynek bizottsága a következő urakból áll: báró Jósika Lajos, elnök; Oberschall Adolf, elnök; ifj. br. Szentkereszty Zsigmond, biz. elnök; Bajkovits, Armin, Balla Ödön, Bartha Lajos, Z. Nagy Dénes, Pálffy István, Veres Vincze, Bedőházi János, Z. Bodolla Gábor, Bogdán Andor dr., Nagy Elemér, Pap István dr., Wittich Károly, Albert Károly, Bernády Dániel, Dunky Fe-

rencz, Illing Sándor, Cs. Sándor Ákos, Teleky László gr., Baintner Hugó dr., Bornemisza Elemér br., Folly Victor, Kemény Árpád br., Szüllő Árpád, Varró László, bizottsági tagok. Belépő díj személyenkint 1 frt. Kezdeté este 8 órakor.

A budapesti (budai) torna-egyletben a rendszeres tornázás f. é. szeptember hó 26-án kezdődik és a tornaórák úgy mint eddig, minden hétfőn, szerdán és pénteken esti 7 órától 8-ig fognak tartatni.

Vermes Nándor és Orlay Zsigmond f. évi szept. hó 3-án érkeztek meg vasparipa kirándulásukról. Indulás augusztus hó 25-én volt. Körútjuk Eszéken, Djakováron, Pozsegán, Daruváron, Verőczen, Szigetváron, Báltaszéken keresztül Bajára érkeztek, honnan vonattal Szabadkára jöttek, hol is az „Achilles Club“ tagjai ünnepélyesen fogadták, tiszteletükre társas estélyt tartottak velőcipéd akadémiával és cavalkáddal egybekötve Vermes Nándor — szívós és fáradhatlan viadorunk — egy D. Rudge és Comp. gyárból való Rower biztonsági gépen, Orlay Zsigmond pedig Genuine Humber 54 hüv. magas vasparipán típorták le útjokat. Clubunk tagjainak hivatalosan beadott adataiból közöljük, hogy délmagyarországi utainkon csakis a biztonsági gépeket, különösen Matschless Rower és Genuine Humber gépeket tartjuk legajánlatosabbnak.

Nagy feltűnést és érdeklődést keltett a napokban Budapestre érkezett első 8 evezős külviállás hajó. A hajót a „Neptun“ budapesti evezős-egylet számára James Vilmos angol hajóépítész készíté Nussdorfbán, hosszúsága 15 méter, szélessége 70 cm. A hajó Bécsből gözőssel Vácra küldetett, honnan a „Neptun“ budapesti evezős-egylet egy csapattja evezett le benne. A 34 kilométernyi utat 1 óra 40 perc alatt tette meg. Megérkezését a „Neptun“ tagjain kívül még sok sportbarát is várta s az első nyolczas, mely „Neptun“ névre fog kereszteltetni, lelkes éljen kiáltások közt kötött ki a Margitszigeten a csónakda előtt.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama	bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „	„	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	„	4 „

Herkules-naptár.

- Szept. 18. „Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
- „ 29. Kolozsvár-Marosvásárhelyi gyalog-verseny.
- Októb. 2. Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
- „ 2. Marosvásárhelyi athletikai és torna viadalok.
- Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzése Budapesten.
- „ 23. W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

Tartalom: A testgyakorlatok és sport Erdélyben. Porzsolt Kálmántól. — A nőipar-egylet és a tornatanítás. — A „Kolozsvári Athletikai Club“-ból. — Athleta versenyek Erdélyben. — A szabadkai „Achilles Sport-Egylet“ őszi viadalának műsora. — A „K. A. C.“ és a „M. T. E.“ által rendezett versenyek és ünnepélyek programja. — Felhívás Magyarország összes testgyakorló egyleteihez. — A tornászati dióhéjban. (Vége.) Kovács Sándortól. — Különfélék. — Egy dunai út regéje. — Egy éj a vasúti coupéban.

Egy dunai út regéje.

(Vége.)

A fiatalok annyira megijedtek e szótól, hogy sietve ugrottak Magura csónakjába, hogy elmenekülhessenek.

Magura hirtelen megrugta a csónak orrát és az egyszerre behimbálódzott a vízen több ölnyre a parttól.

Milosnak csak ekkor jutott eszébe valami. — Hát az a mit az éjjel hoztam, kiáltott vissza Magurának?

— Most ne bánts az, majd átjöhetsz érte holnap éjjel, és ezzel visszafordult kunyhójába.

Milos izmos karokkal átevezett a túlpartra, melynek bozótjai között töltötték az egész napot és éjszaka ismét visszaeveztek Magura kunyhójához.

Vera bennmaradt a csónakban, Milos pedig a kunyhóba sietett, melynek ajtaját tárva találta s a kunyhó egészen üres volt.

Rémült arczezal ment vissza a csónakhoz, de ugyanekkor a partról egy fiatal legény közeledett. Milos hirtelen beugrott a csónakba és ellökte azt a parttól.

— Siess Milos, kiáltott a legény a csónak után, és vissza se gyere többet, mert megtudtak már mindent; Trifkovicot megtalálták halva, a vén boszorkánynál pedig megtalálták az aranyakat.

Milos kettözött erővel evezett, hogy e szavak ne hassanak el Vera feléig, de hasztalan volt, a lány halál-sápadt arczezal remegve kérdezte: mit tétél?

Nem lehetett most már kitérni a kérdés elől, meg kellett most már mondania, megöltem férjedet, hogy ellophassam az aranyát.

— Hát nem voltam én neked elég, szólott szemrehányólag Vera, nem mondtam én neked, hogy megeléünk mi aranyok nélkül is boldogan? Minek kellett neked bánatnod azt a szegény öreget, mikor az semmit sem vétett. Minek szennyezted be a te kezdet az ő vérével?

— Minek állítottad a mi szíveink közé azt a halottat?

A fiatal özvegynek minden szava tördőfés a legényszívébe s ez egyetlen szó nélkül evezett lefelé a Dunán be a Kazán-szorosba.

Hova megy, mitévő lesz, mit tudta ő azt most, csak evezett, evezett tovább, a míg csak karjai lankadtan le nem hanyatlottak és ekkor a csónakot rábízza a habokra, vigyék azt oda, a hová szeszélyes folyásuk hajtja.

— Sokszor mondtad te nékem, hogy elélnél velem a földnek akármelyik kis foltján boldogan, paradicsom volna neked akármily barlang, a hol kettecskén élhetnénk az emberektől távol. No hát most már csakugyan nem tehetünk másképp, minthogy ily paradicsomot keresünk. Ha te el tudsz élni gyöngyös fűző nélkül, fehér kalács nélkül; hogyha megélsz abból, a mit a vízből halászok, s a mit az erdőségben vadászok, akkor még boldogok lehetünk mi a sirig. Itt van az öreg Magurának halásztanyája a sziklába vájva. Sokszor voltam itt nála, itt főztük ki a szokás tervét, itt adta gonosz tanácsait; most már ő ezt sohasem fogja használni, mert a törvény nyugalmasabb tanyát fog adni. Nézd ott a magas sziklaparton azt a kis foltot! A sziklából kinőtt cserjék árnyékban tartják, a meredek út nem vezet hozzá, és a víz felől örvények és zátonyok zárják el teljesen. Csak egyetlen útja van, melyen meglehet közelíteni csónakon, ezt az egyet a vén Magurán kívül csak én tudom. Itt biztosan fogunk élni ketten és boldogan, hogyha még mindig szeretsz.

És ezzel odaevezett a meredek sziklaparthoz, csónakját kikötötte egy bokorhoz és bevezette kedvesét az üregbe, melybe életüket letöltendők voltak.

Kietlen szük, szomorú egy tanya volt ez.

Talán egy szeretővel még is meglehetett volna férni, de élni ilyen szük helyen egy gyilkossal! . . .

A törvény keze alól teljes biztonságban érezhették magukat, oda emberi erő nem hathatott és Milos csónakján csak reggeli és esteli szürkületkor távozott, míg a nappal legnagyobb részét az erdőben vadászva töltötte.

Szegény Vera naphosszat egyedül bámulta a hullámok hömpölygését, egyedül hallgatta a habok csertetését a sziklafalak között.

Embert nem látott ott sehol, csak napjában kétszer látott élőlényt, midőn a gőzös elhaladt a Kazán-szoroson túl.

Ilyenkor hangosan dobogott Vera szíve és ellenállhatlan vágy lepte meg, hogy meneküljön a gyilkos tanyájából.

A kit azelőtt szeretett, attól most már irtózott, de gyűlöletéből elárulni mit sem mert, mert rettegett, hogy a gyilkos őt is meg fogja ölni.

Válahányszor a gőzös ott haladt el előtte, kiállott a szikla szélére és úgy bámult meredt szemekkel a hajóra, mintha keresné azt az embert, ki őt megmentse.

És midőn egyszer a hajóról valaki észrevette, s kendőjével intett feléje, szíve repesett örömeiben és új remények támadtak lelkében.

Most már még nagyobb vágygyal leste, várta, hogy mikor jön hajó és ujjongott, hogyha észrevette ismét a hajón a kendő lobogását.

Egy szőke fiatal matróz volt az, ki talán unalomból, talán tréfából üdvözölte így a parton a szép fiatal asszonyt.

De a ki a szívek titkát ismeri, tudja, hogy unalom és tréfa hányszor szültek már szerelmet, ha felpezsdül a fiatal vér.

Barta Bálint — mert úgy hívták a fiatal matrózt, — hétről-hétre rendszeren megtette a maga útját a Kazán-szoroson keresztül és a szép Vera mindig ott várta a hajót a sziklafokon és kendőjükkel üdvözölték egymást a fiatalok.

Szomorú egy élet a matróz élete; hónapokat tölt a vízen egyedül, távol a szeretetteitől s még szomorúbb volt az élet Bálintnak, kinek fiatal szíve még nem is ismerte a szerelmet, de vágyott utána.

Szegény fiú sokszor napokon, heteken át nem látott maga körül szép ifjú lány arcot és az unalmas hajómunkák közt élte le napjait.

Természetes tehát, hogy különös érdeklődéssel, mohó vágygyal leste, mikor érkezik már gőzösük a Kazán-szorosba, hol biztos volt, hogy ott fogja találni azt a szép szerb menyecskét, a ki így távolból is érdeklődik iránta, mert hiszen különben nem üdvözölné őt kendőlobogtatással.

A kendőlobogtatásokat később más jelek váltották fel.

Bálint integetett a part felé, hogy majd oda evez, de Vera tiltólag intett, mert tudta, hogy az örvények között járatlan matróz biztos halálát lené a sziklák közt.

Bálint több ízben könyörgött kapitányának, hogy engedje őt kis csónakon partra szállni, hadd mentse meg a szép asszonyt, ki úgy látszik szabadságáért eseng.

De a kapitány, már meglehetősen öreg ember lévén, hideg maradt az ifjú kérésére és az idilli élet tovább folyt a fiatalok közt.

Egy napon a kapitány megbetegedvén, egy fiatalabb helyettesítette őt. Ez alkalmat Bálint felhasználta arra, hogy kérését megújítsa.

A fiatalok könnyen megértik egymást; az ifjú ka-

pitány engedett az ifjú matróz kérésének, s így az utóbbi gyorsan a hajó csónakjába ugrott s a part felé evezett.

Vera midőn látta, hogy ez ismeretlen ifjú feléje közeledik, hogy őt megszabadítsa, kétségbeesve kezdett kiáltozni, hogy forduljon vissza és ne közelítsen mert itt a biztos halál vár reá.

De az ifjú nem hallgatott arra és izmos karokkal evezett tovább. Vera kezeit tördelte, míg a matrózok bátorították társukat; de ime egyszerre a csónak süllyedni kezd, egy rejtett sziklán át léket kapott és a vakmerő ifjút az ár sodorni kezdte az örvény felé.

Vera a parton térdére rogyott és imára kulcsolta kezeit, a hajóról azonban kötelet dobtak társuk után és ez megragadva azt, sikerült őt még az örvényből kimenteni.

E naptól kezdve még erősebb rokonszeny füzte össze az ismeretlen szeretőket, de még nagyobb szomorúság vett erőt rajtuk.

Bálintnak le kellett mondania arról, hogy megszabadítsa kedvesét, mert az örvények a legerősebb csónakot is elragadták volna.

Ekkor Verában egy vakmerő gondolat támadt.

Napról-napra megleste, midőn Milos a csónakon távozott vagy érkezett; fürkésző gonddal nézte minden evező csapását, hogy megtanulja és kilesse azt az utat melyen Milos távozik.

Milosban a gyanú nem ébredt fel, sőt boldogabbnak érezte magát, midőn látta, hogy kedvese őt lesi, várja midőn érkezik, vagy midőn távozik. Azt hitte, hogy az asszony már elfelejtette azt a vérfoltot, mely kezére tapadt és újabb remény támadt benne, hogy csakugyan azon boldog élet várakozik reá majd az elrejtett kis tanyán, a melyről álmodozott álmatlan éjeken.

Vera két héten át fürkészte Milos csónakjának irányát és végre két hét múlva arca örömtől gyuladt ki, mert közeledett a szabadulás napja.

Most már csak azt várta repeső szívvel, hogy mikor érkezik a gőzös. Fejét a víz fölé hajtva hallgatózott minden nap, nem hallja-e távolból a gőzös zakatolását.

Midőn a szellő a kémény füstjét előre fujta a szorosban és Vera megpillantotta ezt, ujjongva ugrott fel és sietett a csónakkal. Lázás sietséggel oldotta le a csónak kötelét, megragadta az evezőlapátot és ellökve ezzel a csónakot a sziklától, ujjongva kiáltott a gőzös felé: — megállj, megyek, szeretlek! szabadíts meg —

Bálint most már nem is kérdezte a kapitányt, vajjon megengedi-e neki, hogy csónakba szálljon, beleugrott hirtelen, és eléje ment kedvesének.

Vera megfeszített izmokkal kormányozta csónakát; a halállal küzdő szorongásával figyelt minden vízkarikára, hogy merre irányozza csónakát, mert ettől függött most élete, boldogsága, mindene.

Szép arczáról a hideg verejték csurgott alá, karjai görcsöt kaptak már a kínos erőlködésektől. Finom kezein hólyagot huzott a durva evező, haja kibomlott s fürtei vállára omoltak, de ő csak evezett lankadatlan szenvedélyvel, a míg csak az örvények hálójából ki nem szabadult.

De midőn az utolsó vészes habgyűrűből is kisurant csónakja, karjai erőtlenül hanyatlottak le, és csónakját az ár gyorsan ragadta volna lefelé, ha épen e pillanatban egy erős férfikar meg nem ragadja kötelét.

Bálint volt, ki a két csónakot összekötve Verát áttemelte saját csónakjába.

A mint a két fiatal összetalálkozott, — a kik lát-

ták egymást, de sohasem találkozhattak, kik szerették egymást, de sohasem szólhattak egymáshoz, — karjaikkal egymást átölelték, ajkuk összeforrnt és hallgatagok maradtak most is.

Bálint karjain emelte fel a szép özvegyet a gőzösre és csak innen tekintett vissza a sziklaodúba, a melynek szélén csak most pillantotta meg Milost, a mint vad örjüngéssel futkos a szűk sziklapárkányon ide és tova, keresve utat, a melyen kedvesét kövesse, de nem találva sehol semmi eszközt, mert a mint Bálint Verát a vízre emelte, a hullám felkapta a magára hagyott üres csónakot és tovasodorta lefelé.

Ki gondolt volna most az ott maradt gyilkossal?

Midőn meg volt már szabadítva a szép asszony — kinek oly sok közölni valója volt, kinek oly sok kérdezni valója volt; — a gőzös tovasíklott a habok felett és a gyilkos ott maradt egyedül a sziklaüregbe zárva holtig, mert onnan csónak nélkül ki nem szabadulhatott soha és nem is akadt a föld kereségén ember, ki megszánta volna és megmentéseért saját életét veszélyeztette volna.

Szegény Milosnak látnia kellett börtönéből, hogy volt kedvese mint hajózik keresztül a Kazán-szoroson ifjú férjével, a matrózzal.

Élelmét a sziklából kinőtt bokrok bogyóiból s a vízből halászott halakból kellett összeszednie.

Igy kellett bűnhődnie, a miért nem tudott megelégedni a szerelemmel, és végre is ott lelte halálát az örvények között, a melyek közül úszva igyekezett egyszer megmenekülni, de az örvény megragadta és a víz fenekére temette.

Egy éj a vasúti coupéban.

— Szerencsétlen ember! azt a kincset, a melyre te vágyol, a legszörnyebb czerberus örzi.

— Mindegy! Megölem a czerberust!

— Ezt nem fogod tenni hős Herkulesem: mert az a czerberus maga a — papa. Az örzi a legszigorúbban a lányát.

— Oh! az engem nem bántortalanít el. Hiszen a papák legnagyobb része mindig bizalmatlan a fiatal emberek iránt, kik lányaik körül forgolódnak; mert, úgy látszik, a papák a saját ifjú korukra gondolnak s ez után itélik meg a mai fiatalokat is. — De kitartással mégis meg lehet hódítani az apákat is. Ezer féle módja van annak.

— No, itt egyik sem fog ezélra vezetni.

— Ki tudja? Az egyik papát azzal hódítja meg az ember, hogy kitűnő burnótot szerez neki; a másikat azzal nyeri meg, hogy wistezik vele az ember s nyerni engedi; a harmadikat pedig azzal, hogy egyáltalán nem kártyázik.

— A te Sámson papádat ezek egyikével sem fogod meghódíthatni. Ő csak akkor szereti a fiatal embereket, ha minél távolabb maradnak a lányától.

— Szegény leány! hiszen így iszonyú sorsa lehet.

— Bizony nem a legkellemesebb élete van a bájos kis Rózsikának. Egész napon át a papa üzletében kell ülnie a pénztárnál.

— Az az ő trónusa! Ah, mennyi méltósággal és bájjal ül ő ottan. Kis kezében úgy tartja a jegyezgető irónt, mint egy kormánypálczát s a rőfös segédek úgy rajzanak körülte, mint testőrök hódoló serege.

— Hát láttad már őt az üzletben is?

— Természetesen! A legelső dolgom volt ide érkezésem után fölkeresni őt az üzletben. (Folyt. köv.)

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitseróért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, A »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYÓRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ÉNYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Hetenként egy tornaóra.

Mondanunk sem kell, hogy hetenként egy órai tornázással csak nálunk elégedhetik meg valaki, s hogy csak a mi iskoláinkban lehet olyan órabeosztás, hol a tornaóra csak egy óra marad. Mert az is bizonyos, hogy mindenféle tárgy után következik a testgyakorlat; s mert hogy az óramaximum már eléretett, a tornának elég egy óra is.

A középkereskedelmi iskolákról van ugyanis szó, hol mind a három osztályban a tanulók hetenkint csak egyszer tornáznak. Azt olvasom sokszor e lapokból, hogy már nálunk is meggyökeresedett a tornázás, hogy nálunk már minden tanügybarát felkarolja ez ügyet, s hogy a legmagasabb intéző körök is hívei a nemzet testi erősödésének. No kérem, ha ez így volna, úgy nem eszokolnák ki a szent ügyet ezzel a heti egy órai tornázással! Hisz a ki csak egy kicsit is ért a dologhoz, be kell, hogy lássa a heti két órai testgyakorlat elégtelenségét; de hát mi akkor az egy órai tornázás, ha nem komédia!

És nem tudom hol keresni e ténynek a nyitját. A kereskedelmi iskola bár szakiskola, de nem esik sem az ipar, sem a gépész, sem a gazdász iskolák beszámítása alá; mert míg itt az iskolai foglalkozás maga is testgyakorlat, addig a kereskedelmi tanulók ép úgy igénylik a testmozgást, mint a gymnasiumi és reáliskolaiak.

A legerősebb érvek tartják bizonynyal az egy órai tornázás hívei alkotásuk mentségére a túlterheltségtől való óvakodásukat. Azt mondják sokan, hogy oly sok a heti óraszám már így is, hogy nem bírnak meg

többet a fiúk. Ezzel szemben pedig azt vagyok bátor mondani, — nem is mint első, s nem is először, — hogy a túlterheltségen épen a testgyakorlati és játékorák fel-emelésével segíthetünk. A tornaórákat úgy képzelem, mint szellőző, frissítő készülékeit az iskolai életnek. A gyermekesereg lélekben nem fáradva, de elevenebben hagyja el a tornatermet, mint a hogy bejött. Ha sok az elméleti óra és valóban van túlterhelés az iskolában, úgy tegyünk az órák közé játék- és tornaórákat s bizonynyal megszűnik a túlterheltség.

Azt is szeretném tudni, hogy mit lehet a tornázásnak rendeletileg körülírt anyagából a hetenként egy óra alatt elvégezni; mert végre is valami rendszert az ilyen tornázásban is kell tartani.

Csak egy dolog vigasztal ez ügyben, hogy mi sem tart örökké, és csak eljön hozzánk is a testgyakorlatokra fényesebben sütő világosság napja. Hanem ezt, úgy gondolom, nem kellene tétlenül várni, hanem a fővárosi kereskedelmi középiskolák igazgatói tehetnének lépéseket, hogy tanulók hetenkint két órán át tornázhassanak. Nagy reményem e téren sincs, mert tudom, hogy a főváros legrégebb kereskedelmi iskolájában még egy órában sem tornáznak a tanulók, egy másikban pedig a két órára önkényt és ingyen vállalkozó tanítónak azt mondták, hogy nem törvényes a két órai tornázás (?!), tartson csak egy órát!

Mitsem tehetünk mi mást, mint jó kálvinista rezignációval várjuk a szebb jövőt.

Egy fiatal tanító.

A kerékpár.

KLEMM-MAYER ALADÁR-tól.

Sportunk soha nem sejtett felvirágzása a kerékpár technikájának óriási haladását idézte elő. Mindenekelőtt Anglia az, mely ezen iparágban vezérszerepet játszva, a világot minduntalan újabb meg újabb találmányokkal s javításokkal lepi meg, és a kerékpárpiazzot a legváltozatosabb szerkezetű gépekkel árasztja el. Igaz ugyan, hogy újabb időben osztrák és németországi gyárak is piacra hozták gyártmányait, de ezek közül mindeddig csak vajmi kevesen versenyezhettek az angol készítményekkel.

Minden haladás dacára azonban eddig még sem sikerült a különféle szerkezetek előnyeit egy gépben egyesíteni, és minden tekintetben tökéletes járművet teremteni, úgy hogy ma még minden két vagy három kerekű gépnek saját külön előnye is, hátrányai is vannak. Kifogástalan gépünk nincsen.

Ezen körülmény a laikusnak, de még az eléggé beavatott, tapasztalt velocipédistának is rendkívül megrehezíti a gép kiválasztását, és napokat, sőt heteket vesz igénybe, — sokszor egész eredménytelenül, — a különböző szerkezetek előnyeinek s hátrányainak latolgatása, mert ama körülmények, melyek az első gép megválasztásával tekintetbe jönnek, igen sokszerűek.

Ugyanis: első sorban az ujoncz azzal nem lesz tisztában, hogy természetnek leginkább mely keréknagyság felel meg, minthogy eziránt tapasztalt velocipédisták is egészen elágazó elveket követnek. E tekintetben egyébiránt az általános nézetem is változtat az idő. Így pl. mindegyikünk előtt ismeretes, hogy eleintén a magasabb keréknek volt a legtöbb híve, ma pedig még versenygépek választásánál is kisebb átmérő kerestetik. A kerék nagyságát a test magasságával arányba hozni, mit sokan tesznek, nézetem szerint nem lehet, hiszen mennyire különbözik az embereknél a lábszárak aránylagos hossza. Ez okból a kerékmagasság közvetlenül csakis a lábszárak hosszához mérendő.

Más fontos kérdés a gép külső kiállításának megválasztása. Ezen kérdés a csupasz (polirozott) részek nikelizése, a nyereg, a kúpos csapágyú vagy golyópedál, az egyszerű vagy kettős abroncs, az érintő (tangens) vagy közvetlen sugár küllő, a golyós vagy egyszerű hátsó kerék választása körül forog. Természetes, hogy mindezen különös kellek a gép árát nagyban befolyásolja. Figyelembe veendő azonban, hogy a külső kiállítás általánosságban közvetlen összefüggésben áll a gép jóságával, és a legjobb gépek már úgy szoktak kiállítatni, hogy a megkívánt czélnek tökéletesen megfeleljenek. E helyen mindenek előtt csak a hosszabb menetekre használt gépekről akarok szólni, mert a ki mű- vagy versenygépet óhajt venni, az általánosságban legjobban cselekszik, ha saját nézete szerint indul, és egyébiránt is elég tájékozottsággal fog birni, hogy a gép kiválasztásánál károsodás nélkül saját tetszését követhesse. Olcsóbb gépek rendszeren polirozva kerülnek a piacra, szükséges tehát, hogy a vevő tisztában legyen azzal, miféle különös felszerelés lehet nagyobb előnnyel. A polirozott részek, ú. m. kormányrúd, fék, nyeregrugó, forgantyú, tengely és küllők nikkelle való bevonása távmeneteknél nagy előnyt nyújt a tulajdonosnak, mert fölöslegessé teszi megállapodáskor a rögtöni tisztogatást, a mennyiben említett részek hosszabb ideig tisztítatlanul állva sem rozsdásodnak meg. Ha a nikelizéssel járó nagyobb költség a vevőnek terhére esik, mindenképen tanácsos a csupasz részeket legalább vas- vagy még inkább aszfaltlakkal bevonatni. A jobb

gépek rendszeren már félig nikelizve kerülnek piacra; egészen nikelizett gépek, t. i. olyanok, melyeknél az egybűtt csak lakkozott részek is nikkelle vannak bevonva, csakis a kereskedőnek nyujtanak nagyobb hasznot, mert a nélkül, hogy a tetszetős külsőn kívül a birtokosra nagyobb előnnyel volnának, alkalmatlanságot okoznak sokszor avval, hogy a lovak megbokrosodnak tőlük.

Nyergek közül legajánlatosabbak: Brook „Long Distance“ nyerge s a „Buffer“ nyereg, mint a melyek ruganyosságuknál fogva hosszabb meneteknél is kellemes ülőhelyet képeznek.

A pedálok választását illetőleg szintén nem létezik határozott elv, mert tapasztalt velocipédisták véleményei e tekintetben is elágoznak. Némelyek a golyós pedálban találnak fontos előnyt a gép könnyű járására nézve, mit mások teljesen tagadnak. Itt is legjobbnak látszik tehát a középút. A golyós pedálok eltagadhatlan nagy előnye, hogy csak gyérből kenést igényelnek, megolajozva pedig hön futást, nyikorgást vagy megrekedést teljesen kizárnak.

A hátsó kerék golyós csapágya körülbelül ugyanazon szerepet játsza, mint a pedál golyója. Olcsóbb gépeknél ennél fogva sem az egyik, sem a másik nem alkalmaztatik, nem lévén sem külső csín, sem pedig kényelmi szempontok annyira mérvadók, mint inkább az, hogy a főalkatrészek minden olcsóság dacára tartósak, és a gép könnyű járatú legyen.

Érintő- vagy sugárküllő? Melyik jobb? Ezt a kérdést már szóban és írásban számtalanszor megvitatták, a nélkül, hogy kielégítő megoldást nyertek volna, és csak a legújabb időben sikerült szigorú matematikai képletek segítségével kimutatni, hogy mint erőátviteli eszköz tengely és keréktalp között az érintő küllő jobban felel meg hivatásának a sugárküllőnél. Korántsem szabad azonban mindennemű érintő küllőnek egyaránt kedvező hatást tulajdonítanunk, mert a hatás nagysága azon szög nagyságától függ, melyet a küllő a hozzá tartozó körsugárral képez.

Ha ezen szög 180° , akkor sugár küllő áll előttünk, ha pedig 90° , úgy hogy a küllő érintő- (tangens-) módra kapcsolódik a kerékágyhoz, akkor azt valódi érintő küllőnek nevezzük. Egyszerűen (de helytelenül) „érintő küllő“-nek azon küllőt szokás nevezni, melynél az említett szög 90° -nál nagyobb, de 180° -nál kisebb. A legkedvezőbb hatással a valódi érintő küllők bírnak, mert a keréknek ezek adják a legnagyobb merevséget.

Ez azonban nem egyedüli előnyük más küllőkkel szemben. Kellő feszültség érdekében minden keréknél két küllőrendszer fordul elő; ezek egymással ellentett irányban állanak, minél fogva a két rendszer küllői egymást keresztezik. A keresztezési pontokat összeforrasztják, miáltal az összes küllők körülbelül a kerék félátmérője közepéig egy összefüggő testet képezvén, a kerék merevsége nagyban fokoztatik. Mondottam, hogy a forgantyúknál kifejtett hajtóerőt érintő küllők közvetlenebbül viszik át a keréktalpra, mint mások; ennek természetes folyamánya az, hogy viszont a keréktalpra ható külső lökéseket érintő küllők ismét közvetlenebbül viszik át a tengelyre, és ennél fogva az ilyen kerekek jobban lökdösnek mint mások; a nagyobb rázkódás következtében pedig az anyag is jobban szenved. Ezt ellensúlyozni csak külön eszközzel lehet, t. i. erősebb kaucukgyűrűt kell választani. Egyébiránt rozabb útviszonyok között az erősebb kaucukgyűrű a nem csekély súlytöbblet dacára is fölnnyel bír a vékonyabb felett, mert az avval ellátott gép kisebb egyenetlenségeken könnyen halad át, a mi egyrészt az ülést elszenvedhetőbbé teszi másrészt

pedig a gép alkatrészei is jobban kiméltetnek. Érintő küllőkkel ellátott kerék számára $\frac{7}{8}$ hüv., sugarküllőjű kerék számára pedig $\frac{3}{4}$ hüv. vastagságú gyűrűt tartok legmegfelelőbbnek.

Az eddig mondottak célja volt mindazon pontokat kiemelni, melyek egy gép vételénél szem előtt tartandók. Csak a közönséges kerékpárról (bicycle) volt szó, mely a velocipéd sportban máig még az első helyet foglalja el, és ezt szerkezetének egyszerűsége, nagyszerű versenyképessége és tagadhatlan eleganciájáért méltán meg is érdemli. De biztonság tekintetében mégis hiányos ezen jármű. Előre bukás következményei indíthatnak egy találekony bicyclistát arra, hogy az alacsony „Boneshaker“ szép korszakára visszagondolva ilyen apró kereket a legújabb kor minden vívmányával ellátva, a modern sportvilágban újból meghonosítani törekedjek. S az úgy látszik sikerült is neki, mert következetesen a modern kerékpár minden kigondolható olyan módosítványai jelennek meg a piacon, a melyek főleg a biztonság elleni vétségek miatt fel-felmerülő panaszokat elhallgattatni vannak hivatva.

Mint első a „Kangaroo“ és „Xtraordinary“ kerültek felszínre, nyomban követve a „Facile“ által, míg az 1886. év végre meghozta a „Rover“ mintákat, melyek, ha szépség és eleganciától eltekintünk, talán mindazon előnyöket nyújtják, miket nagyobb menetknél csak kívánhatunk, úgy hogy a sokszerű kívánalmak mellett is a biztonsági gépek, — melyek közül a Rover-félék tagadhatatlanul első helyen állanak, — velocipédistáink körében mindinkább több tért hódítanak.

Ha elnézünk a háromkerekektől, melyek roszabb útviszonyok között már természetükknél fogva is a kétkerekeknél sokkal kisebb menetképességgel bírnak, akkor tekintettel azon óriási haladásra, melyet a biztonsági gépek gyártásában legutolsó néhány évben tapasztaltunk, és számba véve ezen gépek igen nagy javítható voltát, habozás nélkül kimondhatjuk, hogy a biztonsági gépe a jövő. Kiemelendőnek tartom azonban, hogy a biztonsági gépek gyártásának vezéreszméje, t. i. — az előrebukás lehetetlenné tétele — csakis a Rover mintánál talál eléggé kifejezést.

A következőkben a kétkerekeket, biztonsági gépek és háromkerekeket mindennemű szerkezeteit akarom nagyjában ismertetni, és evvel módot nyújtani a laikusnak, ki gépet venni óhajt, hogy e sorokban útmutatást találhasson az általa megkívánt kellekekkel s tulajdonságokkal bíró gépek kiválasztására. Hogy fejtegetésem nem terjedhet ki a piacra hozott összes gépmintákra, az természetes, mert erre egy vaskos kötet is alig volna elegendő. Meg kell itt elégednem azon gépnemek megbeszélésével, melyek nálunk többé-kevésbé meghonosultak. (Folyt. köv.)

Csónak-sport.

Budapest, 1887 szeptember 20.

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Mindig őszinte örömmel olvasom valamely vidéki csónakázó-egylet évi jelentését, mert látom, hogy hazánkban ezen szép sport több helyen állandóan gyökeret vert. A szegedi csónakázó-egylet az, mely legtöbbször ad magáról életjelt. Miért hallunk oly ritkán a temesváriakról s egyéb vidéki egyletekről valamit.

A szegediek évi jelentésében tavaly is volt, az idén

is van egy pont, melyre reflektálni akarok. Ugyanis azt említik, hogy bár van jó versenyhajójuk, van evezősük, ki a versenystrokot is kibírja, de sajnos, versenyt még nem hozhattak létre, mert a Tiszán nincs ellenfél. Hát nincs más folyam Magyarországon? Vagy olyan messze van a Duna vagy a Béga a Tiszától, hogy reményleni sem lehet, hogy a temesváriak vagy budapestiek ellátogatnának a Szegeden tartott evező-versenyre? A temesváriak neveztek a budapesti versenyre, pedig Budapest messzebb van mind Szeged, miért nem látogatnának el Szegedre is? Budapestről pedig okvetlen számíthatnak nevezésre, mert ha a „Neptun“ budapesti evezős egylet nem sajnálja a költséget és fáradságot és elmegy a bécsi versenyre, úgy bizonynyal Szegedről sem fog elmaradni.

Szegeden van tehát a sor, hogy megmutassa, hogy csakugyan bírja evezővel. Nem kell hinni, hogy egy regatta rendezése oly sokba kerülne, nincs ám szükség százakat érő díjakra; megteszi azt egy pár ezüst vagy arany érem is. Az igazi sportsman nem a díjért versenyez, megelégszik ha kellemes baráti körben néhány szép napot tölthet s mellette az evezősportnak némi hasznot hozhatott. Elvitázhatatlan tény az, hogy Magyarországon csak akkor fog igazán terjedni és népszerűvé válni e férfias sport, ha évenként több verseny tartatik. * * *

Kolozsvári élet.

Kolozsvár, 1887 szeptember 19.

A Kolozsvári Athletikai Clubban lázas tevékenység folyik; király fogadtatására készülnek a tagok, mely alkalommal népnünnepet rendeznek, a rendfentartás körül szerepelnek, azonkívül a marosvásárhelyi nagy gyalogverseny és az ottani viadalra is tesznek előkészületeket.

Mint már többször említettük 29-én lesz a versenygyaloglás, mely alkalommal a velocipéd-kirándulásra Vermes Lajos, Philipovics és Kaszás is lerándulnak vasparipán Kolozsvárra s innen Marosvásárhelyre.

Marosvásárhelyen az athletákat nagy érdeklődéssel várják s ezek daczára sok oldalú, a királylátogatással kapcsolatos teendőkre igyekeznek, hogy a várakozásnak a lehetőségig megfelelhessenek.

A versenyeket követő okt. 2-iki sport-ünnepélyen az erdélyi legjobb vívók fognak gyakorlatokat bemutatni. Karddal Páska Zoltán és Hétzey Lajos mérköznek, víttörrel pedig Albert Károly és báró Kemény Árpád. A viadalra báró Jósika Lajos ő nagyméltósága is kirándul.

*

Borbély György, a „K. A. C.“ bajnoka nagy magyarországi körútjáról még csak nem megfogyva, hanem ép egészségben, jó kondiczióban érkezett szept. 1-én Kolozsvárra. Lelkesedéssel fogadták a club tagjai, kik eleibe akartak menni, de előbb megérkezett, mintsem hitték. Borbélynak tanári elfoglaltsága miatt trainirozni hazajövele óta ideje nincsen, de szép sikerrel lelkesít az ifjúság között a küszöbön levő nagy versenyekre és hogy a marosvásárhelyi hölgyek díját a bajnoki címmel ő fogja kivívni, sokan biztosan hiszik.

Bécsi velociped-verseny.

Bécsben az ottani velociped-egyletek szeptember hó 18-án nagy kerékpár és háromkerék versenyt rendeztek; daczára annak, hogy az napon lófuttatás is volt, e verseny nagy látogatottságnak örvendett, mely körülmény arról tanúskodik, hogy a bécsi nép nagy érdeklődéssel viseltetik a sport különféle nemei iránt. Itt adjuk a verseny lefolyásáról szóló tudósítást.

I. Junior verseny. 2000 m., első Bohatta H. 3 p. 41 mp., második Lahr H. 3 p. 41²/₅ mp.

II. Gauverband verseny. 1000 m., első Spiegel C. 1 p. 47 mp., második Weiner I. 1 p. 49 mp.

III. Nagy háromkerék verseny. 5000 m., első Sild A. 9 p. 58³/₅ mp., második Klomser A. 9 p. 58¹/₅ mp.

IV. Kerékpár verseny. Ausztria bajnokságáért. 10,000 m. első Spiegel C. 19 p. 14 mp., második Goebel J. (Mainzból) 19 p. 14¹/₅ mp., harmadik Millanich R. 19 p. 14²/₅ mp. Az eddig Ausztriában elért legjobb rekord 10,000 méterre. Valamennyi 8 versenyző a tavali 19 : 24 rekordot javította és ezért külön egy-egy aranyrekord-érmet is nyertek.

V. Biztonsági gépek versenye. 2000 m., első Goebel J. (Mainzból) 3 p. 44¹/₅ mp., második Sild A. 3 p. 44²/₅ másodperc.

VI. Bécsi hölgyek díja. Táv. 1 ang. mfd., első Bohatta H. 2 p. 53 mp., második Weiner J. 2 p. 54 mp., harmadik Scherer A. 2 p. 56 mp.

VII. Tandem verseny. 3000 m., első Sild A. és Spiegel C. 6 p. 27 mp., második Diamantidi A. és Klomser A. 6 p. 31 mp. A haladás eleintén sok kívánni valót engedett, de később javult. A második pár tandemjéről levált a kaucsukgyűrű.

VIII. Nagy kerékpár handicap 3000 m., első Goebel J. (Mainzból) 5 p. 22 mp., második Millanich R. 5 p. 22¹/₅ mp., harmadik Bohatta H. 5 p. 23 mp. Ezen versenyenél 14-en indultak, és ezuttal is szépen győzött a mainzi club tagja.

Különben a verseny igen érdekes volt, és megjegyzendő még, hogy a „Wanderer“ egyesület, egy aránylag még fiatal egylet, az alkalommal aratta századik győzelmét. A budapesti sporttársak közül e versenyen jelen voltak: Klemm-Mayer Aladár, a „M. V. C.“ tagja és Mandel Jenő, Wahlkampf Henrik a „B. K. E.“ tagjai.

KLEMM-MAYER ALADÁR.

Utazás vasparipán Konstantinápolyba.

Az „Achilles Sport-Egylet“ 1887 október 17-én tartja meg kirándulását Konstantinápolyba. Indulás dél előtt 5 órakor a Budapesti lánczhídfőtől történik. Következő városok érintésével: okt. 17. Budapest, Tétény, Érd, Eresi, Adony; okt. 18. Adony, Duna-Földvár, Paks; okt. 19. Paks, Tolna, Szegszárd, Báltaszék, Bata, D.

Szekeső, Mohács, Baranyavár, Dárda; okt. 20. Dárda, Eszék; okt. 21. Eszék, Vukovár; okt. 22. Vukovár, Illok, Karlovicz; okt. 23. Karlovicz, Zimony; okt. 24. Belgrád; okt. 25. Belgrád, Semendria, Palánka, Krogujevác; okt. 26. Krogujevác, Krusivác, Niss; okt. 27. Niss, Pirot; okt. 28. Pirot, Sofia; okt. 29. Sofia, Jehtman; okt. 30. Jehtman, Philippopel; okt. 31. Philippopel, Uzundzova, Hermanli, Mustafa-Pasa, Köprüsü; nov. 1. Köprüsü, Adrianopel; nov. 2. Adrianopel, Konstantinápoly; nov. 3., 4., 5. Konstantinápoly, Midia, S.-Stephanos; nov. 6. S.-Stephanos, Burgos; nov. 7. Burgos, Aidos, Verbico; nov. 8. Verbico, Rasgvad, Rusčuk; nov. 9. Rusčuk, Banesa, Silena, Bukarest; nov. 10. Bukarest, Chitila, Pleiesti; nov. 11. Pleiesti, Campina, Sinaia; nov. 12. Sinaia, Predeal, Brassó; nov. 13. Brassó, Földvár, Héviz; nov. 14. Héviz, Köhalom, Százkezd; nov. 15. Százkezd, Fehér-Egyház; nov. 16. Fehér-Egyház, Nádas, Kend; nov. 17. Kend, Marosvásárhely; nov. 18. Marosvásárhely, Mező-Madaras, Méhes; nov. 19. Méhes, Szöpör, Kolos, Kolozsvár; nov. 20. Kolozsvár, M.-Nádas, Bovártelek, Sztána; nov. 21. Sztána, Csúcsa, Bárod, Esküllő, M.-Telegd; nov. 22. M.-Telegd, Nagyvárad, Böszörmény, Darvas, Füzes-Gyarmat; nov. 23. Füzes-Gyarmat, Kis-Újszállás, Kenderes, Fegyvernek; nov. 24. Fegyvernek, Jász-Ladány, Tápio-Szt.-György; nov. 25. Tápio-Szt.-György, N.-Káta, Keresztur, Budapest.

Bővebb felvilágosításokat kívánatra készséggel szolgál az „Achilles Egylet“ titkársága, Budapesten (Aréna-út 22 sz.), vagy Kaszás István, az egylet bajnokjelöltje (Budapest rózsá-utca 84. sz.).

Vida János az „Achilles Egylet“ tagja az 1887 augusztus 1-én indult el nagybbszabású velociped kirándulásra; útját következő irányba vette: Budapest, Hatvan, Apcz, Salgó-Tarján, Balassa-Gyarmat, Rozsnyó, Eperjes, Lemberg, Stanislau, Kolomea, Czernovitz, Kolozsvár, Károly-Fehérvár, Arad, Czepléd, Budapest. Budapestre szeptember hó 10-én érkezett meg. Átlag naponként 70 kilométert hagyott hátra.

VERMES LAJOS,
az „Achilles-Egylet“ titkárja.

Szabadkai sport élet.

Az „Achilles Egylet“ tavaszi kirándulásai 1887 június 19-én Vermes Lajos nemzetközi bajnok, Hegyesy Domonkos egyleti vezérkürtös és Somogyi Gyula vezetése alatt következő utat tették meg: Szabadka, Csantavér, Zenta, Török-Szt.-Miklós, Kikinda, Hatzfeld, Temesvár, Meselitéza, Lugos, Szakál, Mal-Márga, Várkapu, Hátszeg, Pig, Petrozsény, Horez, Pitésti, Leordéni, Gacsei Chitila, Bukarest, Vitanesei, Tintatesu, Strehaja, Czernaja, Ó-Orsova, Új-Moldva, Baziás, Deliblát, Pancsova, Belgrád, Karlovitz, Újvidék, K.-Kér, Verbász, Topolya, Szabadka, Szabadkára július 3-ára elég jó kondícióban érkeztek meg. Ezen kirándulás a legjobb rekordokhoz tartozik Magyarországon, kevés lapot számlálnak sportkönyveink, hol naponként átlag 100 klm. tiportak le.

Igen érdekes vendége volt a napokban városunknak. Borbély György tanárjelölt, a Kolozsvári Ath. Club bajnoka érkezett ide, miután népismereti tanulmányok és a maros-vásárhelyi őszi nagyszabású versenygyaloglásra, a maga trainirozása végett beutazta a fél országot.

Junius 28-án indult ki Kolozsvárról s útját északnyugoti irányban véve, érintette: Zsibó, Nagy-Bánya, Szatmár, Nagy-Károly, Debreczen, Tokaj, Tarczal, Kassa, Lőcse, Szepes-Béla, Dobsina, Murány és Rima-Szombat. Innen megfordulva Pozsony, Vác, Budapest, Nyék, Füred, Tihany, Pécs és Mohácson át f. évi július 17-én érkezett meg Szabadkára, a hol az „Achilles-Egylet” tagjai által kitünő fogadtatásban részesülve, két napot időzött.

Megérkezése napján d. e. megtekintette az „Achilles-Egylet” gyakorló helyiségét, a Vermes Lajos tulajdonát képező tornatérét, s erről valamint a nyert információk alapján az itteni sportviszonyokról lelkes elismeréssel nyilatkozott.

Délután Palicsot látogatta meg Vermes Lajos és számos sportkedvelő társaságában.

A következő napot városunk nevezetességei megismerése, és pihenésre használván, 19-én reggel 4 órakor folytatta útját: Zenta, Szeged, Hódmező-Vásárhely, Nagy-Vázar és Élesden át vissza Kolozsvárra, a hová szeptember 1-én érkezett meg. Átlag naponként 60 klm. hagyott hátra.

Borbély kitünő gyalogló, szívós, edzett tagokkal, egyike azoknak, kik lélekkel csüggnek sportjukon. Ezeket kivül egyszerű puritán szellem: hosszú útját egy önkéntes sétatálczával és sajátosságos öltözék és gyalogló csizmákkal tette meg, melyekkel — mint maga érdekesen előadja — nem egy helyen volt kitéve a kíváncsiak bámulatának. Az együgyűek kinevették, az okosabbak „csoda embernek” keresztelték el, a mi mind csak növelte Borbélyunk ambícióját.

DEÁK LAJOS,
az Achilles-Egylet tagja.

Sport-tárca Londonból.

Az ideai londoni „season” lezajlott s a londoni társaság oszlik szét a szélrőzsa valamennyi irányában. Egy része falura, más része a kontinensre, az angol tavakra, Skócia hűvös bérezei közé, a sportman-ek Norvégiába halászni vagy shootingbox-jaikba Yorkshire-be és Skótsországban, a hölgyek hűvös vidékre, víz mellé, hegyek közé, melynek éltető levegője vissza idézi az arc rózsáit, melyeket elhervasztottak egy időre a késő órák, nagyvárosi hőség és sok élvezet a saison alatt.

De azért még mindig elég élvezetet nyújt London, melynek többek közt egyik legjellemzőbb látványa a nagy cricket-match-ok, melyeket az oxfordi és cambridge-i egyetemek s az etoni és harrowi kollégiumok rendeznek évenként, megpróbálkozva, hogy ki erősebb a cricketben. Az angol nemesség ifjai mind Eton és Harrow-ban növekednek a azért az egész angol elegáns világ együtt látható ily alkalommal a St. John's Wood-ban. A cricket-match olyan, mint egy verseny. A nagy gyepek körül fődött stand-ok vannak emelve a közönségnek, kényelmes és drága ülésekkel. Egy rész szabadon hagyva, a „four-in-hand”-eknek, melyeknek lovait kifogják, a kocsik tetején pedig tulajdonosaik ismerőseikkel villás reggeliznek vagy délután theáznak. A four-in-hand-ek tetején nagy a fényűzés. Finom pástétomok, fagyalt és sütemények, nagy eprek tejszínhabbal, virá-

gok közé temetett finom gyümölcsök ezüst és worcesteri porcellántálakon, habzó pezsgő, jeges Moselle a divatos ételek és italok. Egész pic-nic-ezés foly reggel tizenegy-től délután hatig. Mert a cricket-match-ok napokon keresztül tartanak reggeltől estig. A játék a gyepek közepén folyik s az ifjak külön e célra készült könnyű fehér flanel öltönyökben, fehér cipőben és fehér sípkában játszanak. Mikor egyik vagy másik egy szép ütést csinál, akkor az egész közönség tapsol és hurrah-t kiált, mert semmi sem képes a hidegvérű angolokat úgy fölvillogtatni, mint az ügyesség bármely sport terén. Minden angol született „sportsman” és minden sport érdeklő, lelkesíti őket. Jelenleg nincs Angliában népszerűbb ember, mint William Cody, általános nevén „Buffalo Bill”-Mióta „Buffalo Bill” áthajózott Amerikából és esténként előadásokat tart Kensington-ben az „American exhibition”-ben, el vannak homályosítva a nagy politikusok, zenészek, festők, írók, színészek; mindenki csak „Buffalo Bill”-ről beszél.

Ez a „Buffalo Bill” nem más, mint egy amerikai angol Kanzasból, a prairie-k fia; múltja kalandos és érdekes, s ez már magában is érdem az angolok előtt. Kitünő lovas, kitünő lövő, félelmet nem ismer s ifjú korában híres „pony-express-rider” volt, az akkori időkben legveszedelmesebb foglalkozás a prairieken. Mint egészen fiatal fiú, kész volt a legnyaktörőbb vállalatokra ezen a téren. Részt vett az utahü-expedícióban, vonatokat vezetett, vadászott és a „Buffalo Bill” elnevezést úgy nyerte el, hogy egy napon hatvankilenc buffalót (bölényt) ölt meg. Bill pedig rövidítése a William névnek. (Tehát magyarban Bölény Vilinek mondanák.) Egy nap William Cody a prairieben lovagolván, üldözőbe vette száz vad indiánus, kik életére törtek. Még ideje korán észrevéve őket, lovát megsarkantyúzta s százkilencvenöt angol mértföldet száguldott, nyomában egy csapat vadul rikoltozó indiánussal. Kétségbeesett verseny volt élet és halál között, melyet Buffalo Bill fényesen nyert meg, messzire elhagyva az indián csordát, de mikor célhoz ért és meg volt mentve, lova összerogyott alatta. A nemes állat urának kedvence, barátja, kinek legszebb vadászatait köszönhette, tudta, hogy élet-halálról van szó és össze-szedve minden erejét, vad sebességgel vitte gazdáját a prairien keresztül. Életben maradt ugyan, de mind a két szemére megvakult. Ez volt utolsó lovaglásuk együtt, de W. Cody halála sírjába kísérte a nemes állatot. „Bucks-kín Joe” a legnagyobb gondtal volt ellátva, míg élt, halála után pedig gazdája eltemettette northplatt-i otthonának szép parkjában, nagy emlékkövet állítva neki. Másik kedvence: „Old Charlie”, melyet ő maga idomított s melynek hátán ő rajta és leányán kívül, ki ép oly jó lovasnő, mint atyja, soha senki sem ült, méltó utóda „Buckskin Joe”-nak. Gazdája egy alkalommal száz angol mértföldet lovagolt rajta kilenc óra és negyvenöt perc alatt. Ez a két eset elég arre, hogy W. Cody-t népszerűvé tegye az angolok szemében. Jól számított ő, midőn lovával, indiánusaival és buffaloi-val áthajózott a sportkedvelő Angliába.

Az „amerikai kiállítás” egyik részében egy óriási czirkusz van emelve s ott mutatja be esténként Buffalo Bill ezerek és ezerekre menő közönségnek a prairie-életet. A czirkusz nyitott, s félkörben, — a közönséggel szemben — a Rocky Mountain-okat ábrázoló színpalakkal van körülvéve. A sziklás hegyek aljában hosszú, széles út van csinálva, sziklakkal, fákkal és amerikai növényekkel mestereleg rendezve. A villamos lámpák holdvilágszerű fényét a sziklás útra irányozzák, a zenekar idegenszerű dallamokat játszik s a fák között a távolban egymásután tűnnek

föl a lovasok: indiai főnökök tarka színekben, fejükön tollakkal, rézszínű arczbőrrel, a híres amerikai cowboy-ok kik oly csodálatosan tudnak lovagolni. A néző egész figyelmét lekötíti ez a tarka idegenszerű csapat lassú bevonulása, melynek hatását emeli a villamos lámpák misztikus fénye. Az útról letérve, sorba állnak a czirkusz legvégén és várják azt, a ki mindig utoljára jön, hogy fölesigázza a várakozást. Miután mind elhelyezkedtek sorban, kis mexikói lovaikon, akkor a sziklás út végén a fák között föltűnik egy magános lovag, fehér lovon, egyszerű barna lovagló öltönyben, magas Wellington csizmákban és széles karimájú kalapban. Olyan, mint egy régi kép a lovakorból. Athléta alak, érdekes napbarnított arcz. Ez „Buffalo Bill,” az angolok kedvence. Estéről-estére nagy tapsvihar fogadja, ő pedig oda lovagol a közönség elé, szemben a királyi páholyal, megáll és megemeli kalapját. Ez a republikánus hódolata a loyális Anglia iránt. Azután megfordul s a vele szemben álló indiánus csapat egyszerre megindul s vad rikoltozást hangoztatva közeledik s körülvéve őt, a közönség szemtől szembe láthatja ezt a sok különböző, tarka, exotikus alakot, csodálatos costume-jeikben, rézszínű arczukkal, felczizomázott mexikói lovaikon, melyek mint a villám úgy röpködnek hegyen-völgyön keresztül. Ez a bevezetés. Aztán megkezdődik az előadás. A programm változatos és érdekes, de a legfigyelemreméltóbb számok a „Deadwood-coach” megtámadása, Buffalo Bill lövöldözése és a Buffalo-vadászat.

(Vége köv.)

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A budapesti (budai) torna-egylet választmánya tegnap tartotta ülését, melyben elhatározta, hogy a rendszeres tornázás szeptember hó 26-án kezdődik és a torna-órák hétfőn, szerdán és pénteken esti 7 órától 8-ig lesznek. Vívási tanfolyam, úgy mint a múlt évben, november hó 1-étől jövő márczius hó végeig rendeztetik. Oktatóul Halász Zsiga vívómestert nyerte meg az egyesület, a ki a vívó órákat minden kedden, csütörtökön és szombaton délután 6 órától 7-ig tartja meg. A tanfolyamban résztvevők a rendes tagdíjon kívül 15 frtot fizetnek. A választmány a 12-ik korévüket meghaladott fiúk számára szintén szervezett tornatanfolyamot Bély Mihály egyleti tornatanító vezetése alatt 1 frt havi díj mellett. Ezeket a tagok és azok családtagjai vehetik igénybe 1 frtnyi ár mellett. A lemondott Csoboth Simon helyébe Fest Jenő választott ellenőrül.

Sportünnep Salgó-Tarjánban. Szeptember 25-én Salgó-Tarjánban nagy sportünnepély lesz, melyre a fővárosból és a vidékről számosan készülnek. A város tanácsa, az önk. tűzoltóság, a bánya és vasgyár társulatok s az ottani sportkedvelők mindent elkövettek, hogy vendégeik a legjobb elszállásolásban részesüljenek. A műsor igen érdekes s meg van toldva különböző híres látvá-

nyosságok mint: köszénbányák, vasfinomítógyár, Salgó váromok stb. megtekintésével. Hölgyek is nagyobb számban vesznek részt az érdekes kiránduláson. Az ünnepélyen való részvételre pénteken lehet jelentkezni Kaszás István bajnoknál, rózsza-utca 84.

A jó futók. A londoni Lillie Bridge nevű versenypályán — mint az „E.” írja f. hó 21-én valóságos lázadás ütött ki, a mely körülbelül egy óra hosszáig tartott s ez időt gyujtogatással, véres verekedéssel töltötte ki a nyugati külváros csöcseléke. De volt is oka reá. A felséges népet soha még úgy fel nem csufolták, mint azt a Lillie Bridge sportkedvelő közönségével tette tegnap két versenyző. Hatalmas plakátok hirdették Londonnak ebben a külvárosban, hogy a tegnapi napon pont 5 óra-kereskedés versenyfutás lesz, a melyben Angliának két leggyorsabban szaladó athlétája veszen részt. A kitűzött időben tódult a kíváncsi nép a versenypályára, s a nagy számban ott ögyelgő bookmakereknél kisebb-nagyobb fogadásokat eszközöltek. A versenyfutás megkezdésére kitűzött órában azonban egy kis meglepetés érte a tisztelt sportkedvelő közönséget. A két versenyző ugyanis a bookmakerekkel együtt, (zsebükben természetesen a beletéti díjakkal és fogadási tételekkel) a pályán kívül rendeztek versenyfutást, s néhány percz alatt úgy eltűntek Albion ismeretes ködében, hogy mikor a közönség — arra a híre, hogy versenyfutás nem lesz, mert megszöktek a versenyzők — első meglepetéséből magához tért, akkor azok már túl voltak tán a csatornán is. A közönség a szaladóképesség illetén illusztrálását nem tartotta kedélyes tréfának, s olyan éktelen dühbe jött, hogy neki ment a versenypálya épületeinek, azokat szétrombolta és több helyütt felgyujtotta. A lázongás híreire rögtön kivonult egy nagyobb rendőr- és tűzoltó-csapat. Mig az előbbi az elkeseredett nép dühét hűtötte le, az utóbbi az égő épületeket támadta meg szivattyúival. Körülbelül egy órába került mig a rendőrök a lázadást s a tűzoltók a tüzet elnyomták.

BRÖMER-ELMERHAUSEN és TÁRSA
KERÉKPÁR-RAKTÁRA
 BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 36. sz.

„Hillmann, Herbert és Cooper“
 Coventry-i (Angolország)

világhírű gyárának
vezér-képviselősege.

Valamennyi újdonságok, bőröndök, nyergek, lámpák, esen-
gök, sipok, stb-ben
raktáron vannak.

**Angol-kerékpá-
zó iskola a házban.**

(Képes árjegyzék bér-
mentve küldetik.)

Tartalom: Hetenként egy tornaóra. — A kerékpár. Klemm-Mayer Aladártól. — Csónak-sport. — Kolozsvári élet. — Bécsi velociped-verseny. Klemm-Mayer Aladártól. — Utazás vasparipán Konstantinápolyba. Vermes Lajostól. — Szabadkai sport élet. Deák Lajostól. — Sport-tárca Londomból. — Különfélék. — Egy éj a vasúti coupéban. — A táviró hivatalban. — Pinczéből palotába.

Egy éj a vasúti coupéban.

(Vége.)

- És nem talált ott a papa?
 — Nem. Csak egyedül volt a lány.
 — No, akkor szerencséd volt.

— Ah, kedves barátom, én túlboldog vagyok. Szerencsés csillagzat alatt születtem. Hiszen, ha a fiatal emberektől el van zárva a lány, úgy kevesebb vetélytársal kell küzdenem s könnyebb lesz meghódítanom.

— De az istenért, hát komoly szándékaid vannak ily rövid ismeretség után?

— Rövid ismeretség? Nem értelek. Hiszen én már három hónapja ismerem.

— Három hónapja ismered? Nekem nem említetted ezt. Hiszen azt mondtad, hogy csak egyszer találkoztál vele egy vasúti coupéban, midőn a mamájával a fővárosból hazatért.

— Igen, ezt mondtam s az igaz is. Ekkor találkoztam vele először. Csakhogy akkor az egész éjszakai úton folyton társalógtunk. Oh! minő kedves volt! Képzelheted, ha meggondolod, hogy én szokásom ellenére nem aludtam el az egész éjjel. És a mama, a mamák legszeretettelőbbika, elszenderedett s engedett minket egyedül beszélgetni. Nem is beszélgetés volt ez, csak suttogás. A coupé lámpájára ráhuztam a zöld függőnyt, persze csak azért, hogy a kedves mama aludni tudjon. És mi föl is használtuk az időt derekasan, suttogtunk, hal-kan s édesdeden — az aradi bálokról. Barátom, megnéztem az órámon, hogy éppen tizenkét órán keresztül beszélgettünk egyfolytában. Már most csináljunk számadást. Ha én látogatásokat tettem volna náluk, akkor hetenként legfeljebb csak egyszer mehettem volna hozzájuk s mindig legfeljebb csak egy óráig maradhattam volna körében. Tehát a mi coupébeli tizenkét órai társalgásunk rendes körülmények között elhúzódott volna éppen három hónapig; míg így egy éjszakai csináltunk egy három hónapos ismeretséget.

— Megvallom, van a számításban egy kis igazság. De a papa ezt bajosan fogja respektálni.

— Nem lehet, a papa sem oly szívtelen és kegyetlen, mint mondják. Hiven szereti a leányát s végre is be kell látnia, hogy lányát éppen azzal fogja boldogtalanná tenni, a mivel a szerencsétlenségtől óhajtaná megóvni; hiszen a haszontalan fiatal emberekkel együtt könnyen elriaszthatja leánya köréből a tisztességes ifjakat is.

— Ez könnyen megtörténhetik s bizonyosan meg is történt már. Mert a papa szigorúsága és ridegsége már igen sok hódolót elriasztott a bájos Rózsika trónjától. Mert az óvatos papa valahányszor egy fiatal embert lát ott udvarolni a bájos kicsikének a trónushoz támaszkodva, mindig oda fordul a fiatal emberhez: „Tetszik valamit vásárolni?” Erre aztán a fiatal ember vesz egy pár méter pántlikát vagy egy nagy kendőt és leforrázva távozik. Vigyázz, mert bizonyosan te töled is meg fogja kérdezni, hogy: „tetszik valamit vásárolni?”

— No hát csak kérdezze, majd megfelelek én neki. Ezzel a fővárosi és az aradi fiatal ember között félbeszakadt a társalgás.

Az aradi úr egy szánalmas mosolyt vetett fővárosi kollegája után, ki egy hős elszántságával ment a czerberus megszeliidítésére.

A bájos Rózsika ismét ott ült trónusán, kezében a jegyző irónnal s jegyeztette egy nagy könyvbe: „2 méter chiffon 80 kr. — 1 tuczat gomb 45 kr.“ s közbe-közbe

nagyokat sóhajtott és el-elábrándozott talán a multon, talán a jövőn.

Midőn az ifjú megjelent s udvariasan köszöntötte az úzlet királynőjét, ez mélyen elpirult s pár pillanat mulva feledve volt a két méter chiffon s a tuczat gomb.

Egyszerre azonban felhő borul a derült láthatárra. A rőfös segítők arca gúnyos mosolyt árult el: a boltajtóban megjelenik a papa alakja.

A tisztos ősz alak megütközve áll meg az ajtóban, homlokát ránczba szedi s rideg hangon szól az idegen fiatal emberhez.

— Tetszik talán valamit venni?

A fiatal ember szive egy pillanatra elszorul, de aztán nyugodt, férfias hangon megszólal.

— Szolgálatjára, Sámson úr! — elveszem a lányát!

Sámson úr ajkán megakadt szó e feleletre, még ilyen fiatal embert ő nem látott. Nem is tudott neki megfelelni, hanem szó nélkül megfordult s ott hagyta a fiatalokat, kik mindketten zavarodottan álltak egymással szemközt...

Pár hónap mulva egy az aradi kereskedő-bálra szóló s gyöngéd kezekkel írott meghívó ment a fővárosba.

A kereskedő-bálról szóló tudósítással egyidőben aztán megjelent az „Arad és Vidéke“-ben a történet befejezése: egy eljegyzési hír.

A táviró hivatalban.

Valahányszor csak telegrammot kapok, mindig egy kis ijedség fog el. Önkénytelenül is arra gondolok, hogy valami gyászhirot hoz e táviró drót, mert a jó hír sohasem szokott olyan gyorsan jönni, mint a rossz, az megfér egy szerény 5 kros bélyeggel lezárt levélben is.

Ép ily kellemetlen érzéssel szoktam menni a táviró hivatalba is, mert én még sohasem bíztam jó hirt a táviró drótra, mindig csak a rosszat, s azt hiszem, hogy más ember is így van ezzel.

Legalább addig azt hittem, a míg a szép gyászfátyolos özvegyet meg nem ismertem.

Érdekes kis história ez, tanulhatnak belőle a könnyen hívők.

A mult évben történt, hogy egyik barátomnak összes butorait lefoglalták a fővárosban, míg ő vidéken járt.

Nem tudván okosabbat csinálni, a kellemes hirt megtelegráfoltam neki; a minek ő kétségkívül igen megörülhetett.

A mint a táviró hivatal kegyetlen keménységű plajbászával vesződve gondolataim összepréselésével foglalkozom, egyszerre zokogás hangja üti meg fületem. Feltekintek s a kettős íróasztal túlsó oldalán egy szép fiatal nőt látok zokogni. Gyönyörű szép volt, a mint bánatos fejét fehér kis kacsóira hajtotta. Fekete gyásruhába volt öltözve s fejről hosszú gyászfátyol lengett alá; fehér arcának érdekességét csak növelte a fekete ruha.

A mint észrevette, hogy tekintetem felé irányult, arcát szemérmes pir borította el, de könyeit, melyek oly széppé varázsolták őt, nem tudta elfojtani.

Nem tudom a szépség vagy a könyek hatottak-e rám, de önkénytelenül oda léptem hozzá s megszólítottam.

— Az istenért, mi baja van, szóljon, talán segíthetek.

Rám vetette sötét nagy szemeit s a kezdődő bizalom sugárzott azokból felém.

— Idegen vagyok ugyan, de ne vegye tolokodásnak megszólításomat; fájdalma annyira meghatott, hogy nem állhattam meg, hogy meg ne szólítsam.

— Köszönöm, — ez egyetlen szó röppent el ajkairól.

Megszólalása felbátorított s én tovább kérdezősködtem. Leültünk egy padra s ő kérdéseimre mindig hosszabb és hosszabb feleleteket adott.

— Borzasztó csapás ért tegnap, sohajta. — Férjem, kit annyira szerettem, meghalt, egyedül állok a világban minden támasz nélkül; szüleim vidéken laknak s itt a fővárosban se rokonom, se ismerősöm, csak két hete érkezünk a fővárosba s férjemet egy szívgörcs hirtelen megölte.

És most mit fog csinálni nagysád ily kétségbejuttató helyzetben?

— Anyámhoz utazom, de . . .

— Talán a sír nem bocsátja el?

— Az bocsátana, de nem mehetek el.

— Miért?

— Nem mondhatom meg; anyámnak akartam épen táviratozni.

— Megfogalmazta már?

— Még nem.

— Talán segíthetek.

— Köszönöm, magam valóban nem lennék reá képes.

— Diktálja, írom.

— Kedves anyám segíts, kétségbe vagyok esve . . .

— Csak folytassa.

— Sándor semmit sem hagyott hátra, nincs mit ennem, szeretnék hozzád utazni, küldj rögtön úti költséget, vagy ha ezt nem teheted, legalább néhány forintot küldj, hogy éhen ne haljak . . .

Hévvél dobtam el az irónt s megragadtam a kis kacsókat.

— Az Istenért, ily gyöngéd teremtés mint kegyed, oly nagy nyomornak kitéve, mért nem mondotta mindjárt, hogy felajánlhattam volna segítségemet.

— De uram . . .

— Ne érezze magát sértve, ajánlatom mögött nem rejtek titkos czélzatokat. Hiszen kegyeden segíteni emberi kötelesség.

— Ön becsületes ember — szólott meghatott hangon, s kezét kezembe tette.

A mint a kacsó puha bőre kerges tenyeremhez simult, — a Polyp karja ellenállhatatlanul átölelt: — elvoltam veszve.

Addig rimázkodtam, míg elfogadott tőlem egy jó ebédet, sőt az úti költséget is sikerült nagynehezen nyakára tolnom s jutalmul mindezekért — megcsókoltam azt a fehér kis kezét.

Körülbelül félév múlva az én jó barátomnak ismét lefoglaltam butorait, s énnekem ismét a táviró hivatalba kellett mennem.

Egyszerre ismerős hangot hallok hátam mögül. . . . férjem tegnap halt meg, anyámhoz szeretnék utazni . . .

Én egy rövid táviratot menesztettem a legközelebbi sarkon álló rendőrhöz és a szép gyászos özvegy története — bezárult.

Pinczéből palotába.

Lenn lakott egy pinczezügban.

Piszok, rongy, búz, sötétség, penész és patkányok ez volt szegénynek egész társasága.

Ruhája nem volt, csak egy pár színtelen fakó rongy lógott le testéről.

Czipő helyett lábai daróc-rongyokba voltak burkolva.

Haja fésületlen, kócos volt, s ronda férges tanyaja Fázott és éhezett.

Már több volt 10 évesnél s még semmit se tudott.

Azt sem tudta, hogy hány éves és azt sem tudta, hogy tulajdonképen hogy hívják.

Te éhes kutya!

Te piszkos! — csak így hívták őt.

Szülei egyáltalán nem törődtek vele.

Apja kőműves volt s anyja téglahordó.

Egész nap az építkezéseknél voltak s mikor este hazavetődtek, a szegény kis leány mindig éhesen fogadta őket.

— Adj kenyeret!

— Éhes vagyok!

— Tegnap óta nem ettem.

Ilyen szavakkal fogadta szüleit s ezek legtöbbször csak egyet rúgtak rajta, de enni ritkán adtak neki.

Csak egy jólelkű öreg szomszédasszony könyörült néha rajta s dobott neki egy két kőzot.

Senki sem mosdatta, senki sem fésülte; úgy élt, mint az erdő vad madara.

Pedig meg volt benne a hajlandóság a jóra; szeretett volna tanulni, de hát senki sem gondolt vele.

Lassanként multak az évek s egyszer a szemézbuczkákon egy játszótársa a felesperedett lányt megölelte.

— Te szép vagy! csókolj meg — szólott hozzá a suhanc s egészséges piros ajkára egy csókot nyomott.

A lány elpirult s arczul csapta a gyermeközöt.

Oda lent a patkányok közt éhezett — de mégis boldog volt, mert még nem tudta, mi a bűn? . . .

*

A „jó öreg szomszédasszony“ felismerte benne a romlatlan egészséges szépséget.

— Pompás fogás lesz! mormogta magában és körmei közé kaparintotta.

Nagyon kevesébe került ez neki, a gyermek lánynak elég volt egy kis tiszta ruha s egy kis csemege, szívesen eladta érte a lelkét, mert nem tudta mit ad el?

A friss árúnak⁸ gazdag vevője akadt, a „jó néni“ jó üzletet csinált.

Egy gazdag gróf beleszeretett a lányba s a lánynak megtetszett a gróf — hintaja; hamar megegyeztek tehát.

Most már neve is volt a lánynak, de csak — keresztneve.

De azzal ő nem törődött, azt hitte, hogy boldog.

Szerették, igen sokan szerették, s ő is szeretett — igen sokat szeretett — szokásból, unalomból, számtásból, mesterségből.

Neki a szerelem nem hitvallás volt, nem titok, nem fájdalom, nem életcél volt, neki egyszerűen „foglalkozás“ volt.

(Vége köv.)